

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

2023

Martina Čapková

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Osobnosti kulturního života Plzně – Ladislav Sutnar
a jeho odkaz v současné Plzni**

Martina Čapková

Plzeň 2023

Západočeská univerzita
Fakulta filozofická
Katedra filozofie
Studijní program Humanitní studia
Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

**Osobnosti kulturního života Plzně – Ladislav Sutnar
a jeho odkaz v současné Plzni**

Martina Čapková

Vedoucí práce:

PhDr. Jitka Bílková, Ph.D.
Katedra filozofie
Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

Plzeň, srpen 2023

.....

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Jitce Bílkové, Ph.D za odborné vedení této práce, pomoc při psaní, přínosná doporučení, trpělivost a její cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat též zaměstnancům Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje za vstřícnost a poskytnutou pomoc se zdroji k této práci. Velké poděkování patří i mé rodině za jejich podporu a trpělivost během celého mého studia.

Abstrakt

Mým primárním cílem bylo analyzovat spojitost Ladislava Sutnara se současnou kulturou města Plzně. Hlavním přínosem mé práce zdůraznění aktivit Ladislava Sutnara pro československou kulturu 20. století. Je zde i v krátkosti představena řada uměleckých oborů, v nichž nejvíce vynikal a souvisely s Plzní nebo na ni měly určitý dopad. Má práce zohledňuje převážně jeho tvorbu návrhů hraček, dřevěných loutek, keramických souprav, plakátů a věnuje se i dalším oborům jeho činnosti. Pomocí analýzy pramenů a literatury věnované tomuto tématu jsem se pokusila představit Sutnara jako propagačního výtvarníka, především jako uměleckého a průmyslového designéra, typografa, ale též zakladatele organizace Družstevní práce, její činnosti a mnoho dalšího.

Mým cílem je též pokus o rehabilitaci Sutnarovy osobnosti, a tím i o její navrácení do našich dějin umění. Práce začíná postupně, narozením a tvorbou v Plzni až po jeho působení ve Spojených státech. Učinila jsem tak z toho důvodu, že i přestože působil převážně v USA, měl velký vliv i na rozvoj grafiky, propagace a mnoho dalšího v České republice. Má práce je psána chronologicky a vyústí v závěru v zdůraznění přínosu Ladislava Sutnara pro Plzeň a dějiny plzeňské kultury, které velmi obohatil.

Byl jedním z významných osobností Plzně, kterým se podařilo dosáhnout velkého uznání i v zahraničí. V závěru jsou uvedeny akce vedoucí k jeho symbolickému návratu a popsány různé kulturní a umělecké akce, které jsou součástí projektu Návrat Ladislava Sutnara. Ten vznikl na popud děkana fakulty designu a umění doc. Josefa Mištery a následné významné spolupráce Radoslava Sutnara, který roku 2013 svolil k přejmenování plzeňské umělecké fakulty na Fakultu umění a designu Ladislava Sutnara. K největšímu rozkvětu těchto aktivit došlo roku 2015, kdy byla Plzeň vyhlášena jako Evropské hlavní město kultury roku 2015 a jeho památce byly věnovány dokonce tři dny. Součástí bylo předávání Cen Ladislava Sutnara, realizace památníku Build the Town, vznik nejrozsáhlejší expozice a prezentace Sutnarova díla v Západočeském muzeu v Plzni, v plzeňské galerii, jež nese jeho jméno a mnoho dalších počinů. Široká veřejnost by měla být více obeznámena s kontextem jeho tvorby a života, protože L. Sutnar je nedílnou součástí nejen kulturního dědictví Plzně, ale jeho práce jsou též výjimečnou inspirací pro další generace designerů a umělců. Výsledkem mé práce je stručný souhrn uměleckých činností, kterým se věnoval na Plzeňsku nebo byly nějakým způsobem spjaty s Plzní. Stěžejní část je věnována analýze toho, jak je v Plzni připomínán dnes v posledních letech.

Klíčová slova:

kulturní dědictví Plzně, regionální osobnost, odkaz Ladislava Sutnara, průkopník designu, česko-americký výtvarný umělec

Abstract

My primary aim was to analyze the connection of Ladislav Sutnar with the contemporary culture of Pilsen. The main contribution of my thesis is to highlight Ladislav Sutnar's activities for the Czechoslovak culture of the 20th century. A number of artistic disciplines in which he excelled and which were related to or had a certain impact on Pilsen are briefly introduced. My thesis takes into account mainly his work in toy designs, wooden puppets, ceramic sets, posters, and also focuses on other areas of his work. Through the analysis of sources and literature dedicated to this topic, I have tried to present Sutnar as a promotional artist, mainly as an artistic and industrial designer, typographer, but also as the founder of the organisation Družstevní práce, its activities and much more.

My aim is also an attempt to rehabilitate Sutnar's personality and thus to include him to our art history. The work begins with his birth and work in Pilsen and continues with his work in the United States. I have done so for the reason, that although he worked mainly in the USA, he also had a great influence on the development of printmaking, promotion and other artistic areas in the Czech Republic. My thesis is written chronologically and concludes with Ladislav Sutnar's contribution to Pilsen and the history of Pilsen culture, which he greatly enriched.

He was one of the prominent individuals of Pilsen who managed to achieve great recognition also abroad. In the end, the events leading to his symbolic return and describes the various cultural and artistic events that are part of the Return of Ladislav Sutnar project. The project was initiated by the Dean of the Faculty of Design and Art, Assoc. Josef Mištera and the subsequent significant cooperation of Radoslav Sutnar, who in 2013 agreed to rename the Pilsen Faculty of Art to the Ladislav Sutnar Faculty of Art and Design.

The greatest peak of these activities occurred in 2015, when Pilsen was declared the European Capital of Culture 2015 and three days were dedicated to his memory. This included the awarding of the Ladislav Sutnar Prizes, the realisation of the Build the Town monument, the creation of the most extensive exposition and presentation of Sutnar in the Pilsen gallery that bears his name and many other events. The general public should be more familiar with the context of his work and life, because L. Sutnar is an integral part not only of the cultural heritage of Pilsen, but his works are also an exceptional inspiration for the next generation of designers and artists. The result of my work is a brief summary of the artistic activities that he was involved in in the Pilsen region or were in some way connected with Pilsen. A central part is devoted to an analysis of how Plzeň is commemorated today in recent years.

Keywords:

cultural heritage of Pilsen, regional personality, the legacy of Ladislav Sutnar, design pioneer, Czech-American visual artist

Anotace

Tématem mé bakalářské práce je světově uznávaný designér, typograf a propagační výtvarník Ladislav Sutnar. Cílem této práce bylo vytvořit soubor, jenž přehledně představí Sutnarovy aktivity a díla vytvořená v Plzni a na Plzeňsku.

Primárním cílem je analýza toho, jak je takto významná osobnost, jakou Ladislav Sutnar bezesporu byl, připomínána v Plzni a v České republice

Závěr práce tvoří detailnější popis postupů uplatněných při hledání cesty k tomu, jak reflektovat Sutnarovu osobnost a dílo současnosti. Součástí této snahy je i připomenutí klíčových událostí a kulturně uměleckých akcí s tím spojených. Je zde charakterizován přelomový projekt Návrat Ladislava Sutnara, jenž vznikl na popud děkana Fakulty umění a designu doc. Josefa Mištery za následné spolupráce Radoslava Sutnara. V neposlední řadě je zde zmiňován projekt Plzeň Evropské hlavní město kultury, zrealizovaný v roce 2015., který připomněl dílo a ideový odkaz Ladislava Sutnara i širší veřejnosti. Snaha o návrat Ladislava Sutnara, coby významného rodáka úspěšného v mezinárodním měřítku, do povědomí občanů města Plzně, ba celé České republiky, se opírá o skutečnost, že jde o světově uznávaného tvůrce, na kterého by měl být náš národ právem hrdý.

Obsah

Úvod.....	11
1 Život Ladislava Sutnara	13
1.1 Vliv rodiny.....	13
1.2 Působení v Plzni a počátky tvorby	13
1.3 Rozvoj v nových uměleckých sférách	15
1.3.1 Návrhy loutek a zájem o loutkové divadlo v Československu.....	15
1.3.2 Tvorba dřevěných hraček	16
2 Informační a vizuální design.....	17
2.1 Sutnarův postoj k reklamě a propagaci.....	17
2.2 Výstavnictví.....	19
2.2.1 První z jeho výstav	19
2.2.2 Sutnarův přínos pro Krásnou jizbu a Družstevní práci	19
2.3 Trvalá emigrace do USA	20
2.4 Plakátová tvorba	22
2.4.1 Venuše.....	23
2.5 Vznik Nové typografie	23
2.5.1 Vymezení a formování samostatného pojmu typografie.....	23
2.5.2 Visual Design in Action	25
3 Návrat L. Sutnara do rodné země.....	26
3.1 Vnímání L. Sutnara v Československu do roku 1989 a změna přístupu k jeho osobnosti a tvorbě po roce 1989	26
3.2 Projekt – Návrat Ladislava Sutnara	28
3.2.1 Počátky projektu.....	28
3.2.2 Univerzitní Galerie Ladislava Sutnara	29
3.2.3 Vývoj projektu Návratu Ladislava Sutnara po roce 2012	29
3.2.4 Ladislav Sutnar čestným plzeňským občanem.....	30
3.2.5 Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni....	30
3.2.6 Cena Ladislava Sutnara	30
3.2.7 Uložení ostatků Ladislava Sutnara zpět do rodného města.....	31
3.3 Plzeň – Evropské hlavní město kultury 2015	32
3.3.1 Build the town – Památník před FDULS	32
4 Sutnarovská stopa v dnešní Plzni (po roce 2015)	33
4.1 Jak pokračuje FDULS v Sutnarově odkazu.....	34

4.1.1	Historie projektů Shapes I. a II. – The World of Shape (1969)	34
	Závěr.....	38
	Resumé	40
	Seznam použité literatury	41
	Seznam příloh.....	44
	Přílohy	45

Úvod

Ladislav Sutnar je bezprostředně dodnes považován za jednu z průkopnických osobností působící na poli českého i světového moderního designu. Přiřítán mu je i post úspěšného typografa, návrháře loutek, dřevěných hraček, propagačního výtvarníka, pedagoga a mnoho dalšího. Na světě není mnoho všestranně nadaných osobností, jako byl L. Sutnar, které by získaly tak výjimečné uznání ve světě a současně byly zapomínány ve své rodné zemi. Proto mým záměrem v této práci je vyzdvihnout jedinečnost jeho života a díla, neboť tak úspěšný umělec jako on si nezaslouží být zatracen, jak tomu bylo donedávna.

Jeho spjatost s Plzní si dlouhá léta uvědomovalo jen pár jedinců, a tak bych chtěla skrze tuto práci poukázat na jeho zpětný umělecký přínos dnešní Plzni. V posledních letech zde dochází k jeho znovuobjevování a snaze navrátit jeho jméno zpět do plzeňských kulturních dějin a povědomí široké veřejnosti. Ve své práci se budu snažit objasnit a přiblížit jeho velký přínos rodnému městu i skrze tu skutečnost, že většinu své tvorby nerealizoval ve své rodné zemi, ale ve Spojených státech amerických.

Zvolila jsem si toto téma převážně z toho důvodu, že i po důkladné rešerši literatury a zdrojů jsem neobjevila publikaci takového charakteru jakou bude má práce. Tím se objasní souvislosti jeho tvorby s dopady na Plzeň a spjatosti s plzeňskou kulturou v současnosti. Existující publikace se většinou věnovaly dopodrobna popisu jeho výtvarných postupů, což se neshoduje s hlavními tezemi mé práce.

Sekundárně slouží jako stručný vhled do jeho nejvíce přelomových oblastí tvorby. Mým cílem je také zaměřit se na významnost projektu věnující se navracení Ladislava Sutnara a jeho cestě zpět do jeho rodného města.

V úvodní části přibližuji Sutnarovo vyrůstání v Plzni a vliv této skutečnosti na jeho pozdější vývoj a tvorbu. Věnuji se zde i stručnému představení rodiny Sutnarových a jeho prvotním počínům v Plzni a první tvorbě zde, také dospívání a jeho rozvoji zájmu o umění. Dále má práce bude sledovat jeho rozkvět v různých aspektech umělecké tvorby. Počínaje tvorbou kreseb, maleb a návrhů knižních obalů, ale také navrhováním loutek, což bylo pro Plzeň velmi významné, neboť jedny z jeho hlavních návrhů vznikaly převážně v Plzni a podílel se zde i díky blízkým kontaktům s Josefem Skupou na výmalbě Loutkového divadla Feriálních osad. Poté se věnuji jeho progresivní tvorbě hraček a později i významné angažovanosti na poli vizuálního a informačního designu a s tím související tvorbě plakátu.

V následujících kapitolách pojednávám o jeho postojích k problematice propagace a reklamy jakožto původně začínajícího tvůrce reklamy, který se k ní dopracoval skrze malířství. Tato kapitola by měla objasnit jeho myšlenky a postoje k tvorbě reklamy a také její důležitost ve sféře nejen užitého designu. Kapitola o výstavnictví by měla mapovat jedno z jeho nejplodnějších období života, kdy se stal výtvarným redaktorem v nakladatelství Družstevní práce a uměleckým ředitelem Krásné jizby. Zde se též dozvíme kontext jeho trvalého exilu do Spojených států. V neposlední řadě je tu věnována pozornost jeho významné tvorbě v oboru Nové typografie, která nám objasní jeho snahu o definici tohoto oboru a seznámí s řadou Sutnarových přínosných doporučení, která předčila svou dobu.

Předposlední kapitoly objasňují projekty věnované prvním podnětům k navrácení osobnosti L. Sutnara do českých dějin a později i do těch plzeňských. Následující kapitoly přibližují kulturní projekt Návrat Ladislava Sutnara, který zahrnuje i pojednání o po něm pojmenované Galerii, Ceně Ladislava Sutnara, přemístění jeho ostatků zpět do Plzně, Fakultě umění a designu Ladislava Sutnara a v neposlední řadě i pojednání o památníku Build the Town a místě L. Sutnara v projektu Plzeň Evropské hlavní město kultury 2015.

V závěrečných kapitolách se věnuji zásadním projektům, které Ladislava Sutnara po roce 2015 rehabilitují. Přibližuji zde tři významné projekty, na nichž se podíleli převážně studenti Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni společně se studenty z partnerské školy School of Visual Art se sídlem v New Yorku.

Těmito významnými projekty jsou: vznik animovaného průvodce Plzní s názvem Bedekr, která přibližuje jak Sutnarovu osobnost, tak samotné rodné město Plzeň. Dalšími z nich jsou pozoruhodné výtisky Shapes I a Shapes II., které vedou čtenáře k důkladnějšímu zkoumání vztahů a významů děl a tvorby L. Sutnara v souvislosti s dnešním aktuálním kulturním kontextem.

Při zpracování této práce jsem čerpala převážně ze tří primárních knižních zdrojů, které jsou doplněny dalšími sekundárními knižními výtisky, internetovými články, tiskovými periodiky a různými brožurami a letáky. Existuje řada zdrojů věnovaných projektu Návrat Ladislava Sutnara, ale bohužel ve většině případech se text a fakta opakují. Z tohoto důvodu není můj seznam literatury příliš obsáhlý. Dále vím o řadě elektronických i fyzických zdrojů věnovaných Ladislavu Sutnarovi, zpravidla se zabírají detailním rozbořením jeho výtvarných prací a umělecké stylistiky, což není ústředním tématem této práce. Samozřejmě jsem si vědoma existence Archivu Ladislava Sutnara, který není zcela veřejně přístupný. Neměla jsem ale možnost archiv navštívit z důvodu nedorozumění po emailové korespondenci.

1 Život Ladislava Sutnara

1.1 Vliv rodiny

Ladislav Sutnar se narodil 9. listopadu 1897 v Plzni do již početné rodiny rodičům Václavu a Rosálii Sutnarovým. Oba jeho rodiče pocházeli z jižního Plzeňska, matka z Chocenic a otec ze Zhůře. K jejich seznámení došlo v Praze, kde po krátkou dobu pobývali. Krátce na to, roku 1874, se po narození prvního syna Jaroslava vrátili do Plzně, kde se rodina během pár let rozšířila ještě o další dva syny Miroslava a Bohuslava a později i o dceru Zdenku. Nejmladším z pěti dětí byl právě Ladislav. Celá početná rodina bydlela v Plzni na rohu dnešního náměstí Republiky v Dominikánské ulici.¹ Nyní je na tomto místě od roku 2012 umístěna pamětní deska věnována Ladislavu Sutnarovi.

Matka před seznámením s Václavem navštěvovala církevní školu v Praze. Otec po nedokončených studiích chemie začal pracovat u soukromého plzeňského telegrafu patřícího anglické společnosti, později i u společnosti s telegrafem postátněným. Byl státním poštovním úředníkem. V témže oboru pokračovala i dcera Zdenka. Syn Bohuslav se živil jako právník na ministerstvu vnitra. Sice byl umělecky orientovaný, ale jeho nadšení nesměřovalo k výtvarnému umění, nýbrž k hudbě. Další z bratrů Miroslav se věnoval dopravnímu a železničnímu inženýrství.²

Ladislav Sutnar nešel ve šlépějích otcových ani matčiných a ani se neinspiroval u svých ostatních sourozenců, až na nejstaršího bratra Jaroslava, jenž působil na poli literatury.³ Nejstarší Jaroslav vystřídal za svůj život mnoho profesí, byl básníkem, literárním historikem a ředitelem knihoven. Zásadní pro jeho osobnostní utváření bývaly jeho cesty do zahraničí. Nejčastěji jezdil do Vídně, odkud se následně vracel zpět do Plzně za rodinou. Právě na bratrovy návraty z cest plné nových uměleckých poznatků se Ladislav velmi těšil. Již od dětství ho lákalo umění, ale též, patrně pod vlivem otce, moderní technika. V době dospívání Ladislava Sutnara byla Plzeň velmi prosperujícím průmyslovým městem s proslulými výrobními závody, ale i s bohatým politickým i spolkovým životem. Průmyslová prosperita Plzně si ovšem vybírala i svou daň, kvůli šedému nádechu vlivem sazí z továren a komínů se městu začalo přezdívat: „černá Plzeň”.⁴ To mělo vliv i na Ladislavovu ranou výtvarnou tvorbu a jeho vyobrazování zašedlých plzeňských ulic z dvacátých let.⁵

1.2 Působení v Plzni a počátky tvorby

Ladislav navštěvoval v Plzni ve Veleslavíně ulici české reálné gymnázium, a jelikož již od dětství tíhl k výtvarné tvorbě, po dokončení studií směřovaly jeho kroky právě za naplňováním uměleckých ambicí. Během svého středoškolského studia se seznámil i se svým budoucím velmi důvěrným přítelem Václavem Fryčkem, s kterým si vybudovali jedinečný vztah a vzájemně se umělecky obohacovali. Zatímco Ladislav se věnoval převážně malbě, Václav směřoval spíše k básnictví a spisovatelství. Po složení maturitní zkoušky v Plzni se Ladislav roku 1915 zapsal na studia na Uměleckoprůmyslové škole v Praze.

¹ MERGL, MAČAS. *Ladislav Sutnar: Návrat*, 10.

² SUTNAR, JANÁKOVÁ. *Ladislav Sutnar: Praha - New York - design in action*, 23.

³ MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 3. (text nečíslován, čísluje autorka textu)

⁴ MERGL, MAČAS. *Ladislav Sutnar: Návrat*, 11.

⁵ MERGL, MAČAS. *Ladislav Sutnar: Návrat*, 10.

Bohužel ještě téhož roku musel 15. října svých studií zanechat. Byl nucen nastoupit jako teprve osmnáctiletý do rakousko-uherské armády. Sloužil na válečných frontách na Balkáně a v Rusku. Ale ani kruté válečné události Ladislava neodradily od vášnivé touhy věnovat se umění, ba naopak. Svou půlroční vojenskou dovolenou roku 1918 využil k jednosemestrálnímu studiu architektury v Praze.⁶ V roce 1919 se před Ladislavem Sutnarem otevírá nadějný čas, světlé zítřky, jelikož se mohl vrátit ke své umělecké činnosti, a plně se ponořil do pokračování studií na Uměleckoprůmyslové škole. Tentokrát si zvolil jako obor studium užité grafiky a malby v ateliéru významného československého výtvarníka Františka Kysely.⁷

V témže roce v Plzni opět obnovil kontakty se svým dlouholetým přítelem Václavem Fryčkem, se kterým navázal spolupráci na poli knižní tvorby. V Plzni roku 1919 pod jejich rukama vznikla například díla – *Porcelánový hrníček*, *Pohlavní ozvy*, *Mám rád*, *Prvosenky*⁸ a mnoho dalších. Šlo o prózy, jejichž texty napsal Václav již během války. Většinu z nich Ladislav doprovodil výtvarnými ilustracemi a poutavými obálkami knih. Konkrétněji kniha veršů – *Mám rád*⁹ je považována za určitý mezník v utváření Ladislavova stylu výtvarné podoby plakátů. Zdokonalil zde nejen typografickou stránku plakátu, ale také celkově vizuální stránku a zpracování.

Rok 1923 byl v životě Ladislava Sutnara zásadním pro zdokonalení se ve výtvarných sférách, kterým se již věnoval, ale také v poznání zcela nových uměleckých činností. Dokončil svá studia grafiky a malby na Uměleckoprůmyslové škole v Praze a počal svůj talent a své vzdělání uplatňovat. Začal se věnovat též pedagogice a vyučoval kreslení nejdříve v Pardubicích a posléze v Praze. Díky blízkým kontaktům s Josefem Skupou nasměroval svůj tvůrčí zájem k loutkovému divadlu a věnoval se navrhování loutek. Návrhy loutek ovšem jeho divadelní umělecká tvorba nekončila. Právě díky Skupovi se při rekonstrukci Loutkového divadla Feriálních osad v Plzni dostal k výtvarnému zpracování detailní výmalby těchto prostor. Krátce spolupracoval i s loutkovou scénou *Drak*.¹⁰

Zájem o loutkářství v Ladislavovi podnítil i novou zálibu, a to navrhování hraček. Tyto hračky měly dětem přiblížit atributy moderního průmyslového světa. Byly to většinou modely dopravních prostředků a také pohyblivých zvířat.

V pozdější době, již po emigraci do Ameriky, představil Ladislav Sutnar v oboru návrhů hraček svůj projekt *Built the Town* – unikátní dřevěné tovární městečko. Tento projekt byl významným milníkem jeho tvorby. Sutnar nadále rozšiřoval sféry svých zájmů a umělecké angažovanosti o různá odvětví výtvarného umění, jeho kariéra jen vzkvétala. Začal svou tvorbou upoutávat zájem, ba přímo ohromovat na výstavách nejen v rodné zemi, ale i mimo ni. Vzestupu Sutnarovy kariéry pomohlo i jeho nové členství ve Svazu československého díla. Tato organizace se věnovala rozvoji nejen řemesel a uměleckého průmyslu, ale právě také propojení výrobních sfér s výtvarnou tvorbou.¹¹

⁶ MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 3.

⁷ SUTNAR, JANÁKOVÁ. *Ladislav Sutnar: Prague - New York - design in action*, 26.

⁸ MERGL, MAČAS. *Ladislav Sutnar: Návrat*, 17.

⁹ Tamtéž, 17.

¹⁰ MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 7.

¹¹ MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 11.

V rámci Svazu československého díla se Sutnar začal angažovat i v oblasti designu a navrhování doprovodných tiskovin a propagačních plakátů, což předznamenalo jeho budoucí významnou činnost na poli reklamy a propagace.

Roku 1927 se Ladislav Sutnar podílel spolu s Františkem Novákem na Výstavě evropského uměleckého průmyslu v Grassi Museum v Lipsku. Zaměřili se zde na design užitkových denních předmětů.¹² Přelomovou pro něj byla ale Výstava soudobé kultury v Brně konaná v roce 1928. Tato výstava totiž významně přispěla k rozvoji funkcionalistických prvků v československém designu té doby, jelikož díky ojedinělému stylu instalace látek a záclon, byl L. Sutnar od té doby považován za odborníka na textilní vystavování.¹³ Klíčovou však byla Sutnarova účast na exilové Světové výstavě v New Yorku konané v roce 1939, po jejíž realizaci se usadil v USA a zůstal zde až do své smrti v roce 1976. Na brněnské výstavě Sutnar načerpal prospěšné zkušenosti a jeho tvorba se, zejména pod vlivem funkcionalistických idejí, později rozšířila také o práci s keramikou. Díky přelomovému návrhu keramické kávové soupravy pro architekta Oldřicha Starého se Ladislavu Sutnarovi nově otevřelo pole doposud v jeho tvorbě opomíjené – design užitého umění.¹⁴ Tato tvorba jej nasměřovala během roku 1927 k již fungující obchodní firmě Krásná jizba, která byla součástí knižního nakladatelství Družstevní práce. Tato firma se převážně věnovala vydávání československých i světových děl s kvalitním výtvarným a grafickým zpracováním. Její činnost byla rozšířena i o uměleckou grafiku a prodej umělecko-průmyslových výrobků. Ladislav Sutnar byl roku 1929 jmenován jejím oficiálně prvním ředitelem, a také výtvarným redaktorem této firmy.¹⁵ Lze tedy konstatovat, že práce v Krásné jizbě a takto získané zkušenosti rozšířily dosah Sutnarova uměleckého působení do dalších směrů. Sutnar se od malířství, navrhování loutek, hraček a keramiky, výstavnictví, propracoval k designu užitého umění, ale i k zásadní umělecké grafice, propagaci a reklamě.

Mimo to se v červnu roku 1923 oženil s plzeňskou rodačkou Františkou Kubšovou, často nazývanou Iškou, která se stala jeho oddanou celoživotní partnerkou, která mu přivedla na svět i dva syny.¹⁶ Prvorozený Ctislav se narodil již tři roky před jejich svatbou roku 1920, syn Radoslav až devět let poté. Ladislav Sutnar to v tomto poválečném období neměl snadné a jeho osobní i profesní život byl plný změn a převážně z důvodu zajištění rodiny započal i své studie a dráhu pedagoga.¹⁷

1.3 Rozvoj v nových uměleckých sférách

1.3.1 Návrhy loutek a zájem o loutkové divadlo v Československu

Narození syna a Sutnarův kreativní přístup k jeho tehdejšímu pedagogickému působení patrně zapříčinili to, že se začal věnovat i tomuto druhu umění – designu loutek.¹⁸ Nebylo divu, že podlehl i vášni pro tento druh umění, protože loutkové divadlo totiž bylo, a stále je, jedním z hlavních charakteristických rysů celého plzeňského regionu.

¹² SUTNAR, JANÁKOVÁ. *Ladislav Sutnar: Praha – New York - design in action*, 369.

¹³ SUTNAR, JANÁKOVÁ. *Ladislav Sutnar: Praha – New York - design in action*, 320.

¹⁴ MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 17.

¹⁵ MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 17.

¹⁶ SUTNAR, JANÁKOVÁ. *Ladislav Sutnar: Praha – New York - design in action*, 29.

¹⁷ MERGL, MAČAS. *Ladislav Sutnar: Návrat*, 7.

¹⁸ MERGL, MAČAS. *Ladislav Sutnar: Návrat*, 26.

Jeho zájem o loutkové divadlo probudilo převážně tzv. „*období loutkářské renesance*“¹⁹, které probíhalo v československých zemích od konce 19. století do konce první světové války. Snahou bylo prosadit více loutkářství jako součást plnohodnotných umění. Usilovalo též o to, aby se loutka mohla stát plnohodnotným uměleckým artefaktem se svými originálními specifiky a nebyla jen pouhou napodobeninou živých herců.²⁰ V tomto duchu tvořil své návrhy loutek i Ladislav Sutnar, který se snažil o jejich zpodobnění v novém originálním specifickém stylu. Na Sutnarových výrobcích lze pozorovat výrazný odklon od původního lidového pojetí a naturalismu až k velmi výraznému abstrahování pod vlivem německého Bauhausu. Podoba jeho dřevěných loutek byla kubistických nezvyklých tvarů ve výrazných barvách.²¹

Snažil se nejen o co největší zestručnění a odklon od tradičních, příliš složitých, postupů, ale směřoval k modernějšímu přesvědčivějšímu dojmu obecně. Tím se jeho tvorba ve všech sférách stávala velmi nadčasovou. Ladislav Sutnar se snažil přenést emoce, prezentovat elegantnost a jednoduchost i skrze tak prostou věc jako jsou dřevěné loutky.

Ke zviditelnění Sutnarovy tvorby v této oblasti výtvarného umění napomohla jeho úspěšná účast na loutkářské výstavě v Topičově salonu v Praze roku 1921. Jedním z plzeňských divadelníků byl další významný umělec, Josef Skupa, jenž působil v Loutkovém divadle Feriálních osad v Plzni. Právě Skupa byl s Ladislavem Sutnarem ve velmi blízkém kontaktu. Jejich vzájemná spolupráce vyvrcholila nabídkou Josefa Skupy Ladislavu Sutnarovi na výmalbu sálu Řemeslnické besedy, který byl součástí Loutkového divadla Feriálních osad v Plzni. Své návrhy zde Sutnar realizoval v době rekonstrukce divadla těsně před druhým zasedáním sjezdu českých loutkařů. Sutnarovo působení na loutkářské scéně nabývalo stále většího významu a roku 1924 vyústilo v další krátkodobou spolupráci s nově vzniklou loutkovou scénou Drak. Jeho avantgardní přístup měl na spolupráci s tímto spolkem výrazný vliv a předznamenával významné spojení jak pedagogického, tak společenského a kulturního významu celého loutkového divadla vůbec.²² Sutnarovy práce získaly ocenění nejen v tuzemsku ale i v celosvětovém měřítku. Za jeho návrhy originálních abstrahujících loutek vyhrál v roce 1925 na Mezinárodní výstavě dekorativních umění v Paříži druhé místo.²³ I přesto, že realizoval své návrhy loutek převážně pro rodinná loutková divadla, neomezoval se jen na návrhy, které by cílily pouze na dětskou generaci.

1.3.2 Tvorba dřevěných hraček

Jeho hlavním posláním v tvorbě většiny uměleckých děl po válce bylo vzbuzovat radost a štěstí. Tímto směrem se řídila většina modernistických umělců této doby. Také z toho důvodu se uchýlil k navrhování hraček pro děti. První z návrhů vytvořil ještě jako student Uměleckoprůmyslové školy, ty pozdější jsou z let kolem 1930. Nebyla to ale jen pouhá tradiční dřevěná zvířátka nebo auta, která byla doposud známa.²⁴

¹⁹ Snaha o obrodu loutkářství na území Čech, období jejího rozkvětu se datuje od roku 1895, snahy loutkářů a kulturních pracovníků o rozsáhlejší reformu estetiky, organizace a společenského významu loutkářství.

²⁰ UMĚLECKOPRŮMYSLOVÉ MUSEUM V PRAZE. *Ladislav Sutnar: Loutky a hračky*. In: Uměleckoprůmyslové museum v Praze [online]. 2023 [cit. 14.04. 2023]. Dostupné z: <https://www.upm.cz/ladislav-sutnar-loutky-a-hracky/>

²¹ DUBSKÁ, *Pictorial: Puppetry and Stagecraft*, 32

²² MERGL, MAČAS. *Ladislav Sutnar: Návrat*, 29.

²³ SUTNAR, JANÁKOVÁ. *Ladislav Sutnar: Praha - New York - design in action*, 368

²⁴ KONÁRKOVÁ, HELLER, *Ladislav Sutnar: inspiration for children*. 22.

Jeho díla i v této sféře měla mnohem větší a hlubší význam. Vytvářel je s estetickým podtextem a nebyly to jen napodobeniny zvířat. Sutnar se spíše snažil vyjádřit své pocity a dojmy z těchto objektů.

Jeho provedení zvířat a dopravních prostředků bylo velmi jednoduché, a to je dělalo elegantnějšími. Přitom stále člověk věděl, oč jde, a co tím mělo být vyobrazeno. „*The designs of his toys reflect his thoughtful direction: to create a toy that would in itself be a work of art and a bearer of higher design values.*“²⁵ Jeho cílem bylo něco více než jen vytvořit dětskou dřevěnou hračku, která by měla hlavním poselstvím pouhé upoutání dítěte. Tvořil hračky v uměleckém duchu, ale i tak akceptovatelné a lákavé pro děti.

Poukazoval též na to, že jedním z důležitých aspektů je obchodní význam hračky. Málokdy se naskytne situace, že by se v jakémkoliv městě nenacházel obchod s tímto sortimentem. A tak hračka získává jedno z nevýznamnějších postavení v obchodním průmyslu vůbec. Nejen proto byla pro něj tvorba návrhů hraček tak důležitá.

Zdůrazňoval zde i jeden z vyšších principů, a to ten fakt, že umělec má skrze jejich tvorbu vlastně tu jednu z nejbližších možností dostat se tak bezprostředně co nejbliže k dítěti a ovlivňovat tak jeho pohled na svět.²⁶ Snažil se o to, aby hračka samozřejmě splňovala pedagogické postupy spojené s levnou průmyslovou výrobou a abstraktním originálním designem. Jeho ojedinělá dřevěná zvířata, dopravní prostředky a repliky měst jsou uloženy v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze.²⁷

2 Informační a vizuální design

Ladislav Sutnar přicházel při své tvorbě velmi často do styku s mnoha druhy médií, včetně tisku, interiérového designu, typografickými vizuály, malbami,...Je považován převážně za průkopníka principů uplatňovaných dnes v oblastech informačního designu.

2.1 Sutnarův postoj k reklamě a propagaci

Ze Sutnarových dopisů z roku 1932 adresovaných Jiřímu Šetlíkovi se dochovalo jeho vyjádření k reklamní tvorbě. V době vzniku tohoto dopisu byl Sutnar již uznávaným umělcem ve sféře propagace a reklamy v zahraničí. Jeho vliv se však projevoval i v tehdejší Československu. Protože i na našem území v tu dobu počínal rozvoj reklamy a propagace spojený s kulturním a strojírenským rozvojem. Bývaly to nejčastěji plakáty na různé kulturní, zejména divadelní akce, obchodní katalogy, ale také výskyt prvních výstavních stánků. V těchto letech nastává velký rozmach poptávky po propagačních materiálech v marketingové, ale i umělecké sféře. Reklama jen vzkvétala, vznikaly i první československé odborné časopisy. a sám Ladislav Sutnar se na nich edičně podílel. Osobou zásadního vlivu v této sféře byl Jan Brabec, tehdejší redaktor periodika Časopis pro moderní podnikání. Brabec byl též zakladatelem Reklamního klubu (Reklubu) a s Ladislavem Sutnarem velmi úzce spolupracoval. Nejprínosnějším výsledkem jejich spolupráce byla roku 1929 realizace pavilonu Svazu

²⁵ HÖGER, Jana. *Playfully for kids: The icon of the interwar modern style, Ladislav Sutnar*. In: Luxury Prague Life [online]. 16. 10. 2018 [cit. 12.04. 2023]. Dostupné z: <https://www.lp-life.com/playfully-kids-icon-interwar-modern-style-ladislav-sutnar>.

²⁶ SUTNAR, Ladislav. *Co jest hračka?*, 30.

²⁷ HÖGER, Jana. *Playfully for kids: The icon of the interwar modern style, Ladislav Sutnar*. In: Luxury Prague Life [online]. 16. 10. 2018 [cit. 12.04. 2023]. Dostupné z: <https://www.lp-life.com/playfully-kids-icon-interwar-modern-style-ladislav-sutnar>.

československého díla v Brně. Tato výstava nesla jméno: „*Reklama musí být vidět*“. Sutnar zde kladl důraz na výtvarné principy se zaměřením na etičnost celkové formy reklamy. Toto přísně morální stanovisko a mnoho dalších zásad reklamy dále aplikoval na projekt Krásné jizby. Jakýsi celostní pohled na působení propagace byl pro Ladislava Sutnara zásadní, a to jak z perspektivy reklamy samotné – její estetické hodnoty, sdělnosti a účinnosti, tak i z hlediska kvality propagovaného zboží. Podotýká, že obecnou kvalitou v propagaci je rychlá, přesná informace o nabízeném produktu.²⁸ Ve spolupráci s Josefem Sudkem definuje vizuální vjem, kterým je fotografie, jakožto úderný přenašeč informace. Sudkovy reklamní fotografie se tak stávají prostředkem pro šíření umění, a to dokonce i mezi nejnižšími vrstvami konzumentů reklamy, jak i samotný L. Sutnar vyžadoval.²⁹

V dopise adresovaném Jiřímu Šetlíkovi Sutnar také definuje vztah reklamního umělce se zadáním, které výsledně sděluje a produkuje: „*Má-li dosáhnout nějaká práce dobrého výsledku, nutno ji konat s láskou a tak odborně, jak jen lze.*“³⁰ Pokud tedy tento výrok aplikujeme přímo na reklamního umělce, je nezbytné, aby dopodrobna znal svůj výrobek, který nabízí, a chápal všechny jeho přednosti a patřičně je vyzdvihl. Tím je možno docílit marketingového záměru a ukázat produkt v jeho nejlepším světle. Dle Sutnara je nutné, aby reklamní umělec znal do detailu svou cílovou skupinu, na kterou produkt cílí. Reklamu a vizuál pak těmito okolnostem přizpůsobil. V neposlední řadě vyslovuje Sutnar požadavek, aby byl kladen důraz i na skutečnost, že reklama je vlastně určitou formou umění. Výtvarné umělecké hodnoty nelze opomíjet, či na ně dokonce rezignovat, nabízí se zde zamýšlení nad otázkami laciné podbízivosti a kýčovitosti, k nimž marketing má tendenci sklouzávat, přičemž se argumentuje domněle preferovanými volbami konzumentů reklamy z řad nejširší veřejnosti.³¹ V Sutnarově přístupu a myšlenkovém náhledu na problematiku propagace je s tím spojená velká zodpovědnost.

Ve Spojených státech v době, kdy došlo k velkému ekonomickému rozmachu, zadavatelé i konzumenti reklamy začali mít na umělce čím dál tím větší nároky. Až do padesátých let zákazníci vyhledávali v reklamě spíše humanitní ideály a očekávali, že bude tvořivá a experimentální. Díky stále novým a novým technologickým možnostem otevírají se však ve třicátých letech příležitosti k úplně jinému přístupu k umění vůbec. Objevuje se fenomén masovosti. Reklamní umělci a jejich tvorba definují vkus v nejširších sociologických vrstvách.

Proto se postupem času Sutnar dostává do situace, kdy shledává, že se reklama začíná vymykat morálním hodnotám.³² Tyto myšlenky se v padesátých letech promítají do jeho reklamní praxe ve Spojených státech, a i on sám začíná pochybovat. Sutnarovy rozpaky týkající se dodržení kontinuity moderního vizuálního jazyka byly zapříčiněny převážně masivním rozmachem nejrůznějších reklamních agentur, ke kterému právě kolem těchto let docházelo.³³

²⁸ SUTNAR, *Poslání výtvarného umělce v reklamě*, 33.

²⁹ SUTNAR, Ladislav. "Sutnar a Sudek: Reklama a vizuální výchova", 134

³⁰ SUTNAR, *Poslání výtvarného umělce v reklamě*, 34.

³¹ Tamtéž, 34

³² SUTNAR, *Poslání výtvarného umělce v reklamě*, 33.

³³ SUTNAR, Ladislav. "Sutnar a Sudek: Reklama a vizuální výchova", 135

2.2 Výstavnictví

2.2.1 První z jeho výstav

Sutnar rozhodně nebyl úzce specializovaným tvůrcem, naopak, reagoval na mnoho výzev své doby. Chopil se rozmanitých příležitostí a mnohá pole jeho působnosti se vzájemně prolínala jak tematicky, tak časově. Nebylo tedy divu, že začal působit i v oboru výstavnictví. Roku 1924 se stal aktivním členem Svazu československého díla a podílel se tak nejen na instalaci zahraničních výstav, ale také na tvorbě příslušných propagačních materiálů. Československé firmy prezentující převážně užité umění tak měly, díky účasti na významných evropských výstavách možnost předvést v meziválečném období svůj výrobní pokrok. Ladislav Sutnar instaloval většinu svazových výstav jak v Československu, tak v zahraničí. K tomu patřila i jedna z jeho dalších funkcí – tvorba propagačních materiálů: návrhy katalogů a plakátů, ale též úprava časopisů a tiskovin se zaměřením na moderní bydlení a design.³⁴

L. Sutnar se zúčastnil mnoha světových výstav, měl tak šanci nahlédnout a především se vzdělávat na mezinárodních vizionářských přehlídkách. Sutnarova důvěrná znalost nejnovějších trendů ve výstavnictví a užitém designu se odrazila v jeho instalacích. Na počátku své tvorby výstav se omezoval pouze na nástěnné malby, později se jeho dekorativní přístup změnil na přístup, kde se snažil více o předání informace divákovi výstižnější a zjednodušenou formou. Pomocí základních geometrických tvarů konstruoval abstraktní prostory a využíval u toho nové barevné kombinace, a tak se pro něj výstavnictví stalo jakýmsi nástrojem plných vzájemných vztahů mezi objekty.³⁵ Disciplína výstavnictví započala převyšovat veškeré ostatní obory, jelikož se na ni podíleli nejen architekti, ale i grafici, scénografové, propagační výtvarníci, fotografové, ...

Mezi nejvýše oceňované instalace výstav, na kterých se Sutnar podílel, patří Světová výstava v Paříži roku 1937, kde instaloval v rámci československého veletržního stánku hned několik pavilonů najednou. Osudovou událostí se pro Ladislava Sutnara stala účast na exilové Světové výstavě v New Yorku konané v roce 1939. Zde Sutnar, i přes odvolání okupační vládou, přípravy a stavbu nezrušil a řádně ji dokončil. Po instalaci tohoto pavilonu se do své rodné země již nikdy nevrátil a od této události setrval ve Spojených státech až do své smrti roku 1976.³⁶

2.2.2 Sutnarův přínos pro Krásnou jizbu a Družstevní práci

Jednou ze Sutnarových úspěšných výstav byla Výstava soudobé kultury v Brně konaná roku 1928, kde měl možnost se ještě výrazněji prezentovat na poli designu užitého umění. Uvedl zde své nové návrhy keramických kávových souprav, porcelánového a skleněného nádobí. Úspěch na této výstavě Ladislavu Sutnarovi umožnil prosadit se v propagaci českých designových výrobků. Právě tomuto marketingovému poslání se věnovala i obchodní firma Krásná jizba.³⁷

³⁴ SUTNAR, JANÁKOVÁ. *Ladislav Sutnar: Praha – New York - design in action*, 368

³⁵ JANÁKOVÁ, Iva. *Exhibition Design*. 318-319

³⁶ CZECHDESIGN. *Design vizuální komunikace*. In: CZECHDESIGN. O českém designu víme vše [online]. 23. 3. 2004 [cit. 28.04.2023]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/design-vizualni-komunikace>

³⁷ MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 9.

Tento spolek uměleckých řemesel se mohl pyšnit relativními úspěchy v designu moderního bydlení a navrhování nábytku. Vytváření návrhů a realizace potřeb pro domácnost byly pro ně ale ještě stále neobjevenou disciplínou. Těž nebyli schopni do té doby spolupracovat s ostatními průmyslovými podniky. Po celá dvacátá léta konzervativně produkovali obyčejné broušené sklo a exportní zboží. Odmítali novější modernější design a způsoby zpracování. Tyto designové a výrobní preference počaly pozvolna ztrácet lukrativní pozice na trhu, nejenže nenadchly německé odběratele a průmysl, ale dokonce ani u československé výrobců nenacházely žádoucí odezvu.

Rozhodujícím obratem se stala až Sutnarova intervence. Ideovou základnu Sutnarova přispění nalézáme v korespondenci dvou institucí. Spojil totiž úsilí spolku nakladatelství Družstevní práce s jejich umělecko-řemeslnou prodejnou Krásnou jizbou.³⁸ Podařilo se tak vyprodukovat funkcionalistické zboží pocházející z Krásné jizby, které se stalo později symbolem moderní československé domácnosti. Převážně textil a nádobí se dostaly na hlavní příčky v žebříčku obchodního obratu. Myšlenka poskytovat kvalitní a cenově dostupné domácí předměty pro široké masu lidí měla nebývalý úspěch.

Cílovou odběrovou skupinu tvořila z velké části střední třída s velkým počtem členů, zatímco vliv vyšší třídy a aristokracie zůstával omezený. Během třicátých let československá střední třída s vysokou úrovní vzdělání a progresivní mezinárodní orientací přijala funkcionalismus jako svůj přirozený životní styl na rozdíl od jiných států v Evropě, kde funkcionalismus oslovoval pouze společenskou elitu.

Sám Ladislav Sutnar přispěl k úspěchu Krásné jizby nejen jako designér, ale později jako manažer této firmy. Krásná jizba i nakladatelství Družstevní práce byly kolektivními členy Svazu uměleckých řemesel a disponovaly tak již vybudovanými distribučními a obchodními znalostmi. Ladislav Sutnar tedy nejenže obsadil post výkonného manažera této firmy, ale přispěl i průkopnickým novým postupem organizace práce, dále s navrhováním jídelních přístrojů, textilu, doplňků pro domácnost. Vytvořil designové stolní soupravy ze skla a porcelánu, jejichž tvary byly inovativně odvozeny od základních geometrických těles.³⁹

Roku 1929 byl jmenován i uměleckým ředitelem Krásné jizby. Tento post po Ladislavu Sutnarovi vyžadoval vskutku průkopnická manažerská rozhodnutí a činy. Velký podíl na obchodní a výrobní prestiži firmy představovala i samotná vlastní iniciativa zákazníků. Zájem zákazníků nepřicházel automaticky a bylo třeba dát si záležet na správné propagační a informační kampani. Naštěstí byl Sutnar zběhlý v oblasti reklamy a v použití dostupných prostředků k tomu, jak upoutat zákazníka.⁴⁰

2.3 Trvalá emigrace do USA

Zásadní událostí, která zapříčinila Sutnarův trvalý odchod do Spojených států amerických, se stala instalace Československého pavilonu na Světové výstavě v New Yorku. Zatímco se roku 1939 z důvodu přípravy a otevření pavilonu Sutnar nacházel v USA, v Evropě vypukla druhá světová válka.

³⁸ SUTNAR, JANÁKOVÁ, *Ladislav Sutnar - Praha - New York - design in action*, 114.

³⁹ BIRGUS, Vladimír. *Česká fotografická avantgarda*, 318.

⁴⁰ SUTNAR, JANÁKOVÁ, *Ladislav Sutnar - Praha - New York - design in action*, 115

Československo bylo napadeno německými vojsky. Sutnar byl v této situaci z výstavy ihned odvolán a požádán okupační vládou, aby stavbu a přípravy pavilonu neprodleně zrušil. On ale odvolání neakceptoval, naopak začal spolupracovat s exilovou vládou. Dle původních plánů projekt a instalaci Československého pavilonu na Světové výstavě v New Yorku dokončil. Následně se, po krátkém rozmýšlení, rozhodl v USA alespoň na nějakou dobu setrvat. Chtěl se tak vyhnout očekávané perzekuci ze strany nacistů. Roku 1939 se Sutnar stává i americkým občanem a nedlouho poté se k němu připojila i jeho rodina.⁴¹

V důsledku dějinného vývoje v poválečném Československu se Sutnarova emigrace stala trvalou, jako občan Spojených států amerických dožil Sutnar až do své smrti roku 1976. Pobýval v New Yorku, kde se mu podařilo prorazit a kde představil své nevšední nápady. Pozvolna se tak stával jednou z trendy určujících osobností amerického informačního designu a typografie, ...⁴² Jeho přístup a zpracování byly a jsou nadčasové a předběhl jimi svou dobu a stáse inspirací nejen pro americké umělce působící na poli užitého moderního designu. V prvních letech svého působení v USA spolupracoval i s různými exilovými sdruženími.

Nebylo mu lhostejné to, co se v Evropě dělo, zajímal se o osudy dalších exilových umělců pocházejících z Československa, ale i německých umělců pracujících v Bauhausu. Po dobu svého života zde působil v mnoha významných firmách, kde se povětšinou uplatnil na pozici ředitele. Jednou z těchto významných newyorských institucí byla firma Sweets Catalog Service, ve které se podílel s dalšími velikány amerického designu na koncepci ideologie firmy, reklamní propagaci a celkovém vizuálním designu, grafických postupech a řešení. K Sutnarovým aktivitám patřila i účast na různých konferencích a vydávání článků. Věnoval se informativnímu designu a současně vedl i svou vlastní firmu Sutnar Office.⁴³

V neposlední řadě je třeba zmínit okruh jeho finálních děl vznikajících kolem let 1960, které tvořil až do své smrti. Šlo o koláže ženských aktů. Charakterizoval tuto svou tvorbu jako umění pro radost. Jedno z jeho děl nazval Joy art a byly to velmi výrazné barevné a poutavé geometrické abstrahující designy.⁴⁴

V roce 1966 představuje své lehce kontroverzní, eroticky laděné obrazy. Jsou to ženské akty Venuší. Výstava je nazvána Pursuit of Venus – Hledání Venuše a odráží velmi silně vliv amerického pop-artu a popu na Sutnarovo tvorbu. Tímto počinem se završuje jeho umělecká činnost. Ladislav Sutnar umírá 18. listopadu 1976 v Newyorské nemocnici.⁴⁵

Obecně lze konstatovat, že Sutnarovy práce vytvořené ve Spojených státech amerických patří mezi ty nejpokrokovější v oblasti komerční komunikace, jeho postupy se řídí mnozí designéri a typografové po celém světě dodnes.

⁴¹ HARTWIG, Ron. *Honoring the Legacy of Ladislav Sutnar*. In: Getty Iris.[online]. J. Paul Getty Trust. 13.11. 2014 [cit. 28.04.2023]. Dostupné z: <https://blogs.getty.edu/iris/honoring-the-legacy-of-ladislav-sutnar/>

⁴² KONÁRKOVÁ, HELLER. *Ladislav Sutnar: inspiration for children*, 3.

⁴³ MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 16.

⁴⁴ CZECHDESIGN. *Design vizuální komunikace*. In: CZECHDESIGN. O českém designu víme vše [online]. 23. 3. 2004 [cit. 28.04.2023]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/design-vizualni-komunikace>.

⁴⁵ MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 18.

2.4 Plakátová tvorba

Sutnarova plakátová tvorba byla nadčasovým počinem. Aplikování principu jednoduchosti Sutnar využíval ve většině uměleckých oblastech, kterým se věnoval. Nejinak tomu bylo i u tvorby plakátu, kde sice často kombinoval více prvků najednou, ale stále se i zde držel své zásady, že díla by neměla působit složitě.,,He enjoyed experimenting with photography and type together and was an exemplar of what was called "The New Typography", a way of setting type that was more mechanical and less ornate than earlier styles.⁴⁶ Sutnarovy plakáty a obecně vizuální design často obsahovaly tiskové písmo, nepůsobily tak složitě a potažmo nefunkčně jako plakáty a design jeho některých současníků. Bylo to proto, že jak plakát, tak i písmo ochudil o přehnanou zdobnost, která činila dílo jen méně přehledné a nepředávala tak přesnou informaci. Vytvářel tak písmo, jež působilo mnohem mechaničtěji a čistě. Docílil snadné komfortní čitelnosti.

Během tvorby plakátů vytvořil i svůj vlastní styl nejen typografie, ale i nový druh kompozice. Využíval totiž často krom fotografie a písma i jednoduchých opakujících se geometrických tvarů a symbolů, které vkládal do různých zajímavých smysluplných kompozic, aby co nejefektivněji a nejrychleji diváka upoutal. Kompozičně se zaměřoval na to, aby zobrazované objekty nepůsobily komplikovaně, zbytečně složitě, ale i přesto dokázaly sdělit divákovi danou informaci jednoznačně. Sutnar vždy dbal na to, aby jeho veškerá díla působila čistě, stručně a jasně. Důraz kladl na srozumitelnost. Nejpůsobivějšími z jeho děl v této oblasti byla ta, která tvořil v zahraničí svém odchodu do USA.

Nejpřínosnějšími se ve tvorbě plakátů jeví u Sutnara šedesátá léta. Roku 1963 se totiž rozhodl ukázat světu svou dlouho připravovanou sérii plakátů nazvanou „Strip street“⁴⁷. Tato série obsahovala 12 barvami hrajících sítotisků, jež vyobrazovaly erotické akty žen. Po dokončení jeho prací nechal uspořádat v newyorských galeriích dvě významné výstavy těchto aktů. Roku 1966 byla uskutečněná výstava, která nesla název *Pursuit of Venus-Hledání Venuše* v S-D Gallery. Tři roky poté na ni navázala výstava Sutnarových obrazů s titulem *Venus Joy-Art* v Shuster Gallery.⁴⁸

Tyto Sutnarovy práce byly jedněmi z jeho výstřednějších děl, jež překračovaly běžnou normu jeho tvorby, ale stále si zachovávaly Sutnarův autentický hierarchický přístup k vizuálnímu i informačnímu designu. I přestože se veřejně hlásal k odmítnutí popu a pop artu, jejich vliv je alespoň v případě těchto prací velmi patrný.⁴⁹

Tato Sutnarova díla naprosto splňovala to, co on sám očekával od designu a umění obecně. Přál si, aby jeho práce přímo vnášela do diváka pocit a zanechala v něm nějakou emoci a aby nebyla zapomenuta. Jeho tvorba pocitu sdělovala a působila velmi libě, elegantně, jednoduše a čistě, a to v době, v níž tvořil novátorské a převratné nazírání na výtvarné hodnoty.

⁴⁶ KONÁRKOVÁ, HELLER, *Ladislav Sutnar: inspiration for children*. 28.

⁴⁷ Album obsahující barevné serigrafie s námětem ženských aktů, inspirováno scénérii newyorských ulic ve čtyřicátých letech

⁴⁸ SUTNAR, JANÁKOVÁ. *Ladislav Sutnar: Praha – New York - design in action*, 374.

⁴⁹ FISHINK. *Ladislav Sutnar Graphic Input- In: A Splash of the unusual through textiles, photography and illustration*. [online]. 18. 3. 2019 [11.04. 2023]. Dostupné z: <https://fishinkblog.com/2019/03/18/ladislav-sutnar-graphic-input/>

2.4.1 Venuše

Ladislav Sutnar vytvořil v šedesátých až sedmdesátých letech sérii kreseb vyobrazujících ideály ženských těl, které vycházely z fotografií krásných nahých žen, které podrobil přísným geometrickým kritériím a dalším výtvarným postupům. Tyto díla nazval Venuše. Venuše patří mezi jeho nejvíce záhadná a diskutovaná díla a spojují dvě základní tendence 20. století. První je potřeba dokonale funkčního tvaru v různých oblastech, druhou je posunutí ideálu ženského těla do roviny sexuálního idolu. Sutnar tuto kombinaci realizoval ve svých sériích kreseb, koláží a maleb.⁵⁰

2.5 Vznik Nové typografie

2.5.1 Vymezení a formování samostatného pojmu typografie

Jak již bylo v této práci zmíněno dříve, Ladislav Sutnar se neorientoval pouze na jednu ze sfér výtvarného umění. Naopak jeho umělecké nadání a tvorba byly velmi rozmanité. K nejvýznamnějším oblastem jeho působení můžeme zařadit obor užitého designu, ale také umění využití jazyka vizuální komunikace, díky kterému se velmi proslavil nejen ve Spojených státech. Jeho přístup byl postaven na sdělování informací pomocí stručných, výstižných prvků a symbolů bez jakýkoliv složitostí. Tento přístup byl v jeho době velmi přelomovým vynálezem a Sutnar tak obohatil sféru typografie svými progresivními principy.

Věnoval se typografické a grafické úpravě plakátů, knih, časopisů, tiskovin podobně.⁵¹ Jeho umění vizuálního designu je velmi nadčasové, a i nynější umělci se jeho principy řídí. Právě jméno Ladislav Sutnar a jeho pokrokové přístupy nabývají celosvětového významu.

Dalším z takto vlivných grafiků československé moderny byl Karel Teige. Tito dva významní umělci si roku 1934 začali dopisovat. Jeden z těchto dopisů obsahoval vyjádření k Sutnarově tvorbě a pojetí novodobého oboru typografie vůbec.⁵² Oba umělci své úspěchy navzájem ctíli a inspirovali se. Teige ve svém dopisu dochází nejdříve k mírné změně v pojetí oboru typografie obecně a posléze pomalu upouští od svých původních pojetí.

Ladislavu Sutnarovi se podařilo uplatnit se snad ve všech typech užité grafiky, čehož si Teige velmi cenil a náležitě Sutnarovu tvorbu vyzdvihl a oslavoval. Nazval ji doslova: „*nejsoustavnějším a nejsystematičtějším projevem nové typografie v celosvětovém měřítku.*“⁵³ To, že díla Ladislava Sutnara měla na Karla Teigeho značný vliv, naznačovala i skutečnost, že Teige začal upouštět od svých původních definic samotné typografie a našel díky Sutnarovým pracím i nová hlediska na postavení typografie samotné mezi zbývajícími výtvarnými obory.

Díky vlivu Ladislava Sutnara Karel Teige, jeden z pomyslných zakladatelů typografie, pomalu opouští od svých původních velmi extrémních, tezí vztahu k typografii samotné.

⁵⁰ VLČEK, Tomáš, *Ladislav Sutnar*. In: Galerie města Plzně [online]. 22.5.2015 [cit. 21.08. 2023]. Dostupné z: <https://galerie-plzen.cz/vystavy/vystavy-2015/ladislav-sutnar-venus>

⁵¹ HORÁČKOVÁ, Jana Mattas. *Typograf, jehož práce připomíná renesanční mistry. Ladislav Sutnar vždy lpěl na tom, aby byly informace graficky přehledné a srozumitelné*. In: Czech Design.cz [online]. 24. 1. 2023[11.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/typograf-jehoz-prace-pripomina-renesančni-mistry-ladislav-sutnar-vzdy-lpel-na-tom-aby-byly-informace-graficky-prehledne-a-srozumitelne>

⁵² SUTNAR, Karel Teige: *Ladislav Sutnar a nová typografie*, 19.

⁵³ Tamtéž, 19.

Co stále u Teigeho přetrvává, i pod značným vlivem Sutnarovy tvorby, je silné propojení a soudržnost typografie s architekturou. „Teige zde uplatňuje pohled vědeckého funkcionalismu: tedy oslabení příslušnosti architektury i typografie k uměleckým projevům a naopak posílení vztahu k vědě, technice, průmyslu.”⁵⁴ Teigeho původní velmi extrémní mínění o typografii a architektuře bylo takové, že jsou jednoznačně provázány spíše s vědeckostí, nežli se sférou uměleckou. Nevylučuje tedy její provázanost s uměleckou sférou, ale stále spíše inklinuje k provázanosti typografie s vědou. Předpokládá totiž, že zde dochází k určitému přechodu typografie a architektury ze sféry umělecké do sféry technické. Od tohoto přesvědčení mírněji upouští právě po prostudování Sutnarových prací na výstavě: „Ladislav Sutnar a nová typografie“⁵⁵, konané roku 1934 v Praze a pod dojmem výstavy jako celku. Sám uznává, že tyto dvě disciplíny jsou nezbytně propojeny s kulturou a jsou obě nějakým způsobem nedílnou součástí materiální kultury. Společným a takřka nevylučitelným prvkem zůstává přesvědčení, že typografie je nedílně spojena s architekturou, jejími principy, postupy a vývojem. Toto viditelné propojení typografie a architektury nám dokazuje i ta skutečnost, že většina moderních architektů se věnuje své umělecké činnosti v oblasti architektury, ale současně i typografii, tak tomu bylo u Ladislava Sutnara. Jeho dalšími zájmy, krom akademického malířství, byly i tvorba bytového průmyslu a další umělecké oblasti s architekturou propojené, jako návrhy textilu, skleněných a porcelánových sad a následné výstavnictví a mnoho dalších.⁵⁶

Mezi moderními architektonickými obory vládne tedy velká soudružnost s oborem typografie. „Ostatně i zevní ráz moderních staveb a Sutnarových typografických prací nese známky hluboké vnitřní příbuznosti: opuštění dekoračního detailu, pravouhý rozvrh ploch a forem, asymetrie, jednoduše kontury apod.“⁵⁷ Dochází zde k hluboké provázanosti nejen u Sutnarových děl. Teige si všímá i malých detailů, jež propojují tyto dva obory u ostatních umělců, stavitelů, architektů této moderní doby. Kdo tedy nebude chtít porozumět moderní architektuře, neporozumí ani moderní nově vzniklé typografii. V Sutnarově případě dochází u typografie k výraznému promítání způsobů používaných v oboru architektury.⁵⁸

Pokud diváka nedokážou zaujmout moderní urbanistické architektonické koncepce, nebude schopen vidět krásu ani v Sutnarových propracovaných typografických počínech. Souhrnně lze konstatovat, že Ladislav Sutnar svou tvorbou velmi ovlivnil vývoj této umělecké disciplíny, jeho postupy a přístupy jsou nadčasové a významně přispěly k vývoji nově objevené typografie v Československu.

S utvářením a objevováním nové typografie souvisí i dva jeho inovátorské činy, za které nebyl a není dodnes náležitě doceněn a zůstaly téměř v anonymitě. Spolupracoval totiž s již zmíněným Karlem Teigem, který byl přesvědčen, že u grafického designéra záleží spíše na uměleckém přínosu samotném. Jméno nebo sláva umělce za tento přínos zůstává dle Teigeho na druhé nedůležité rovině a designér by tak neměl tvořit své práce se záměrem zviditelnit své jméno.⁵⁹

⁵⁴ SUTNAR, Karel Teige: *Ladislav Sutnar a nová typografie*, 19

⁵⁵ SUTNAR, JANÁKOVÁ. *Ladislav Sutnar: Praha – New York - design in action*, 378

⁵⁶ SUTNAR, Karel Teige: *Ladislav Sutnar a nová typografie*, 23

⁵⁷ SUTNAR, Karel Teige: *Ladislav Sutnar a nová typografie*, 24

⁵⁸ Tamtéž, 24

⁵⁹ SUTNAR, Karel Teige: *Ladislav Sutnar a nová typografie*, 19.

Sutnar se jeho tezí nechal inspirovat, a tak o těchto jeho průkopnických činech dlouho nikdo nevěděl a dodnes za ně není náležitě doceněn.

„*I když toto autorství mu nikdy oficiálně přiznáno nebylo – tato práce usnadnila prakticky život miliónům lidí.*“⁶⁰ Koncem 50. let Sutnar vytvořil styly písma pro čísla domů v New Yorkské městské části Bronxu, později též tvořil návrhy sad tiskových písem i pro Brooklynskou základní školu.

Kombinoval zde různě originálním způsobem písma a číslice. Sutnar zde zjednodušuje již existující sady písem, ale rozhodně nenapodobuje již existující a tvoří svá nová zjednodušená písmena a číslice. Jeho anonymním významným činem byl vynález konvenčního objevu k zjednodušení a systematizaci v amerických telefonních seznamech. Zavedl totiž vkládání závorek kolem předvoleb v telefonních číslech v USA.⁶¹ Byl to inovativní způsob zjednodušení složitých informací, tímto procesem usnadnil život mnoha Američanům. Jeho velkolepá inovace přidávání závorek kolem směrovacích čísel v telefonních číslech byl velmi progresivní krok vpřed. I přesto, že se to tváří jako malá změna, usnadňuje to tak čtení a zapamatování si tak dlouhých řetězců číslic.

2.5.2 Visual Design in Action

Jeho nejvýznamnější osobní projekt, který je uznáván celosvětově nese název Visual Design in Action. Ve Spojených státech roku 1961 uspořádal výstavu s tímto názvem a stejné jméno nese i název publikace, jež byla k této výstavě vydána. Jde o sumarizované Sutnarovy myšlenky, teze, postupy a do detailu objasněné praktické zkušenosti, jež načerpal za dobu svého celoživotního působení v oblasti informačního grafického designu.⁶²

⁶⁰ CZECHDESIGN. *Design vizuální komunikace*. In: CZECHDESIGN. O českém designu víme vše [online]. 23. 3. 2004 [cit. 28.04.2023]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/design-vizualni-komunikace>.

⁶¹ BROUSIL, Tomáš. *Ladislav – Typographica*. In: Typographica [online]. Stephen Coles. 11.3. 2014 [cit. 27.04.2023]. Dostupné z: <https://typographica.org/typeface-reviews/ladislav/>

⁶² CZECHDESIGN. *Design vizuální komunikace*. In: CZECHDESIGN. O českém designu víme vše [online]. 23. 3. 2004 [cit. 28.04.2023]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/design-vizualni-komunikace>.

3 Návrat L. Sutnara do rodné země

3.1 Vnímání L. Sutnara v Československu do roku 1989 a změna přístupu k jeho osobnosti a tvorbě po roce 1989

V roce 1979 byl Ladislav Sutnar ve Spojených státech v New Yorku in memoriam oceněn přijetím do Síně slávy v Art Directors Club. Art Directors Club byl jednou z nejvýznamnějších organizací v USA té doby působící v oblasti komerční komunikace.⁶³ Úspěšného inovátora, průkopníka a propagačního výtvarníka takového charakteru a úrovně si v USA velmi cenili. V Sutnarově rodné zemi tomu bylo téměř naopak.

Dlouho po smrti Ladislava Sutnara nejevil nikdo velký zájem o připomínání jeho památky, ani občané na Plzeňsku, ani v celém Československu. „*Za minulého režimu jeho dílo znala jen hrstka zasvěcenců a i dvě desítky let po pádu komunismu se situace patřičně nezměnila.*“⁶⁴ Převážně v poválečném období kolem roku 1947 byl Ladislav Sutnar velmi opomíjen, dokonce zatracován. I přes ten fakt, že Sutnarova díla mají stále velký význam a jsou považována za nadčasová. Obecně byli českoslovenští občané pohybuující se v umělecké sféře zklamáni Sutnarovou emigrací, kterou považovali za zbabělou, a tak nechtěli projevovat úctu jeho úspěchům a odmítali vidět kvalitu a uměleckou hodnotu jeho tvorby. Na Sutnara ovšem nebylo zapomenuto definitivně ve všech ohledech.⁶⁵

Například časopis Družstevní práce se o Sutnarovi i o jeho průkopnických pracích v zahraničí několikrát zmiňuje. Z komentářů československých umělců a občanů vyplývala nespokojenost s jeho úspěchy v USA a bedlivě se očekává jeho návrat zpět do rodné země. To se však nikdy nestalo, Sutnar až do své smrti pobýval a tvořil ve Spojených státech.⁶⁶

Ladislav Sutnar však na svou rodnou zemi nezapomínal a zajímal se o to, co se zrovna v Československu děje. Byl si nadmíru jistý, že jeho návrat zpět by neprospěl ani jemu, ani jeho jménu a postavení zde. Tušil, že pohled československých občanů a kritiků na jeho osobu byl velmi zaujatý. Sutnar si byl vědom toho, že jeho úspěchy v zahraničí vyvolávají spíše odpor českých příznivců komunismu. Rozhodně se netěšili z úspěchů jeho práce, kterou konal pro prosperující zemi stojící na opačné straně železné opony v době studené války. Pomalu a jistě narůstal odpor československých orgánů k jeho osobě samotné.

Problematice nazírání na Sutnarovu osobnost a dílo v tehdejším Československu nepomáhal ani fakt, že Sutnar v té době na dálku spolupracoval s protikomunistickými exilovými sdruženími, se kterými byl ve velmi úzkém kontaktu. Jako příklad zde uvedme Sutnarovu korespondenci s jedním z nejvýznamnějších představitelů politicky aktivního exilového kulturního života – spisovatelem Pavlem Tigridem. Celá jejich vzájemná korespondence se nesla v antikomunistickém duchu, což v době studené války vzbuzovalo nelibost oficiálních československých kulturních kruhů.⁶⁷ Exilová spolupráce Sutnara s Tigridem měla neobvyklý progresivní kulturní přesah, což se nezamlouvalo prorežimním družením a podnikům

⁶³ MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 17.

⁶⁴ MIŠTERA, *Ladislav Sutnar...Návrat*. Literární noviny. 2.

⁶⁵ MERGL, MAČAS. *Ladislav Sutnar: Návrat*, 74.

⁶⁶ MIŠTERA, *Ladislav Sutnar...Návrat*. Literární noviny. 1.

⁶⁷ SUTNAR, *Interview s Pavlem Tigridem*, 203.

socialistického Československa. „*O to více byl československými orgány zatracován a jeho jméno – stejně jako řada dalších – mělo být z dějin české kultury dějin natrvalo vymazáno.*“⁶⁸.

Naštěstí někteří Čechoslováci se ze Sutnarových úspěchů těšili a snažili se alespoň o nějaké navázání kontaktu s ním. V šedesátých a sedmdesátých letech byl zaznamenán pokus o ocenění jeho tvorby v typografické a designérské kariéře. Zájem o Ladislava Sutnara projevila i řada českých historiků. Jedním z nejvýznamnějších z nich byl Jiří Šetlík, který se snažil o navázání kontaktu přímo se synem Ladislava Sutnara – Radoslavem.

Ten se písemné komunikaci s českými historiky nebránil, a tak začal postupně korespondovat i s dalšími českými historiky. Jméno Ladislav Sutnar se tak pomalu začalo navracet do povědomí kulturní veřejnosti v jeho rodné zemi.⁶⁹ Započala cesta k vřazení Ladislava Sutnara do pomyslné osobní galerie tvůrců běžné české poměry přesahujícího designu a typografie. Vznikly dvě časopisecké studie, které se zaměřovaly na přiblížení Sutnarovy typografické činnosti a tvorby v oblasti průmyslového designu. Byla též uspořádána výstava, která upomínala na vývoj designu od dvacátých do čtyřicátých let v Československu. Tato výstava Českého funkcionalismu byla uskutečněna v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze roku 1978.⁷⁰

K plnému docenění Sutnarových přínosů a k přihlášení se k jeho ideovému odkazu došlo v jeho rodné zemi až po roce 1990, kdy se uskutečnila mimo jiné i historicky první návštěva Prahy synem Ladislava Sutnara – Radoslavem Sutnarem. Ten od tohoto roku začal Českou republiku navštěvovat jednou až dvakrát ročně. Již po roce 1990 se počal rozvíjet nápad Josefa Mištery o užší spolupráci s Radoslavem Sutnarem, jejímž vyvrcholením měla být výstava v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze a trvalá spolupráce Radoslava Sutnara s touto institucí. Cílem těchto snah bylo přiblížit tvorbu Ladislava Sutnara vzniklou ještě před emigrací do USA, ale také vyzdvihnout jeho přelomová a průkopnická díla, jež tvořil na území Spojených států.⁷¹

Radoslav Sutnar byl totiž osobou, jež dávala možnost zpřístupnit rodinné památky včetně doposud veřejně neprezentovaných děl. Poskytl autentická vyjádření k octově osobnosti a tvorbě. Rozvinula se dlouhodobá spolupráce Radoslava Sutnara s Josefem Mišterou a nejen plzeňskými institucemi – ZPČ, ZČM, DEPO2015, Design Cabinet CZ, státní instituce Design centrum České republiky, ...

Jedním z nejvýznamnějších úspěchů této spolupráce byla plodná korespondence s National Design Museum v New Yorku. Tato proslulá instituce mapovala téměř veškerou činnost a tvorbu Ladislava Sutnara, jež vznikala v USA. Zápůjčky i věnovaná díla, památky a vůbec materiály touto cestou získané byly velmi cenné.⁷²

Díky těmto iniciativám akceptovaným a podporovaným Sutnarovým synem Radoslavem měl Ladislav Sutnar alespoň po své smrti šanci dostat se zpět blíže do povědomí české umělecké scény. Radoslav Sutnar totiž poskytl a pomohl získat Uměleckoprůmyslovému muzeu

⁶⁸ MERGL, MAČAS. *Ladislav Sutnar: Návrat*, 74.

⁶⁹ Tamtéž, 74.

⁷⁰ Tamtéž, 74.

⁷¹ U(P)M. *Ladislav Sutnar, designér v akci*. In: uměleckoprůmyslové museum v praze [online] [12.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.upm.cz/ladislav-sutnar-designer-v-akci/>

⁷² MERGL, MAČAS. *Ladislav Sutnar: Návrat*, 74.

materiály potřebné ke zpracování výstavy, která mapovala jak tvorbu, tak život a činnost Ladislava Sutnara v Československu i ve Spojených státech.

Roku 2003 se plánovaná výstava s názvem: „*Ladislav Sutnar: Praha – New York – Design in Action*”⁷³ ve spolupráci s americkým muzeem Cooper-Hewitt National Design Museum v New Yorku a Uměleckoprůmyslovým muzeem v Praze opravdu uskutečnila. Tato výstava nejenže poskytla ucelený vhled do Sutnarova života, díla a tvorby jak v tuzemsku, tak v zahraničí, ale k této události vznikla i rozsáhlá monografie napsaná významnými českými i americkými odborníky v čele s Ivou Janákovou, Stevenem Hellerem, Tomášem Vlčkem, Alicí Dubskou, ...

Výstava i monografie přiblížily Sutnarovu osobnost. Byl prezentován jako jedinečný představitel nejen funkcionalistického designu, ale také jako umělec velmi širokospektrální, který tvořil a rozvíjel se v mnoha různých odvětvích umění a designu.

*„Poukázala na Sutnarovu roli v praktickém a účinném prosazování myšlenek funkcionalistického designu a nové typografie i na jeho celosvětově významné avantgardní postavení ve vývoji informační grafiky a vizuálního designu.”*⁷⁴ Tímto se mu alespoň po smrti otevřely možnosti zviditelnit se. Dostává se opět do povědomí širší veřejnosti nejenom ve Spojených státech, ale i v České republice.

Důkazem toho, že si lidé v České republice začali vážit Sutnarova výtvarného i lidského přínosu, bylo udělení ocenění v roce 2001, které převzal jeho syn. Šlo o Ocenění za zásluhy v oblasti kultury, které udělil Ladislavu Sutnarovi in memoriam prezident Václav Havel na pražském hradě.⁷⁵ Byly to první kroky k zviditelnění myšlenkového odkazu Ladislava Sutnara po dlouhodobém ignorování jeho jedinečných přínosů světové kultuře, ke kterému zde docházelo za komunistického režimu.

3.2 Projekt – Návrat Ladislava Sutnara

3.2.1 Počátky projektu

Bohužel ani po výše zmíněných událostech – prezidentské ocenění z roku 2001 a výstava pod záštitou Uměleckoprůmyslového muzea z roku 2003 - se postoj k Ladislavu Sutnarovi v jeho rodné zemi stále výrazně neměnil.

Děkan Fakulty designu a umění Západočeské univerzity v Plzni docent Josef Mištera začal přemítat o způsobech, jak vrátit jméno tak významného plzeňského rodáka a designéra celosvětového věhlasu zpět do veřejného povědomí Sutnarova rodného města. V letech 2010-2011 počal docent Mištera komunikovat přímo s Radoslavem Sutnarem, který posléze přijal Mišterovo pozvání k návštěvě Plzně. Tak započala další etapa aktivního připomínání života a díla Ladislava Sutnara na českém území. Předcházelo tomu ale mnoho komplikací a složitých vyjednávání. Doc. Josef Mištera, děkan Fakulty designu a umění ZČU, a jeho tým museli vynaložit velké úsilí, aby k realizaci návštěvy Radoslava Sutnara v Plzni vůbec došlo.⁷⁶

⁷³ MERGL, MAČAS. *Ladislav Sutnar: Návrat*, 75.

⁷⁴ Tamtéž, 75.

⁷⁵ Tamtéž, 75.

⁷⁶ MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 21.

Mištera jednak písemně oslovil samotného Radoslava Sutnara, ale zároveň zkontaktoval také bývalého velvyslance USA Williama Cabanisse. Komunikace s panem Cabanissem byla úspěšná, a tak se i skrze osobnost bývalého velvyslance dostalo Radoslavu Sutnarovi doporučení pro navázání spolupráce s plzeňskou univerzitou a pro návštěvu města Plzně. Jisté komplikace do slibného vývoje situace přinesla skutečnost, kdy se Radoslav Sutnar dotazoval svých známých v České republice a nedostalo se mu příliš povzbudivých ohlasů a referencí na úroveň Západočeské univerzity. Avšak ani to našťástí Radoslavu Sutnarovi nezabránilo v realizaci jeho rozhodnutí. Navzdory nepříznivě vyznívajícím a jak známo nepodloženým informacím pozvání do Plzně přijal a rodné město svého otce navštívil.⁷⁷

3.2.2 Univerzitní Galerie Ladislava Sutnara

Již před svým příjezdem roku 2011 svolil Radoslav Sutnar k jednomu ze zásadních kroků v propagaci odkazu díla svého otce. Tím bylo pojmenování univerzitní galerie v centru města po Ladislavu Sutnarovi. Později právě v této Galerii Ladislava Sutnara provozované Ústavem umění a designu ZČU počíná příprava projektu „*Návrat Ladislava Sutnara*“⁷⁸ V rámci slavnostní návštěvy Radoslava Sutnara se zde koná i výstava Sutnarových Venuší a další jeho plakátové tvorby. Zároveň je zde též prezentována výstava grafik „*Tribute 21*“⁷⁹ od amerického umělce Roberta Rauschenberga. Tento grafický soubor 21 litografií vzdává čest osobnostem, které významným způsobem ovlivnily celosvětové dějiny a podobu 21. století.⁸⁰ V témže čase zde probíhá výstava klauzurních a semestrálních prací žáků Fakulty designu. Tyto práce Radoslav Sutnar i se svojí ženou Elaine náležitě ocenili. Byly tak vyvráceny jejich poslední pochyby o kvalitách a úrovni Západočeské univerzity a o plánovaném projektu navrácení Sutnarova jména zpět do povědomí jeho rodného města a země. Radoslav Sutnar se společně s doc. Josefem Mišterou stává ředitelem této galerie.

Galerie Ladislava Sutnara je orientována převážně na výstavu užitého umění. Stala se další v řadě galerií vzdávající poctu světoznámému plzeňskému rodákovi. Prosklené výlohy galerie, které zdobí Riegrovu ulici jsou opatřeny logem Ladislava Sutnara, i k tomuto kroku poskytl souhlas syn Ladislava Sutnara – Radoslav Sutnar.⁸¹ Tím byl učiněn významný krok k navrácení jedinečné osobnosti do povědomí širší veřejnosti města Plzně.

3.2.3 Vývoj projektu Návratu Ladislava Sutnara po roce 2012

Dalšími iniciativami, jež se začaly projednávat byl mimo jiné nový projekt Ceny Ladislava Sutnara, dále pojmenování samotné Fakulty designu a umění po Ladislavu Sutnarovi a také další užší spolupráce s Radoslavem Sutnarem. Roku 2012 byla fakulta designu po Ladislavu Sutnarovi skutečně pojmenovaná, nese tedy název: Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni, ale i tomuto významnému počínu předcházelo mnoho komplikací. Tento krok se setkal na půdě ZČU s velkými rozpaky a předsudky. Naopak, významné podpory se zastáncům nového pojmenování dostalo od tehdejšího primátora města Plzně Martina Baxy.

⁷⁷ MERGL, MAČAS. *Ladislav Sutnar: Návrat*, 74.

⁷⁸ MIŠTERA, *Ladislav Sutnar...Návrat*. Literární noviny. 1.

⁷⁹ DESIGN.CABINET.CZ. *Robert Rauschenberg: Tribute 21 / Pocta 21*. . In: VÝSTAVY. [online]. 11.06. 2011 [cit. 17.8. 2023]. Dostupné z: <http://www.designcabinet.cz/robert-rauschenberg-tribute-21-pocta-21>

⁸⁰ MIŠTERA, *Ladislav Sutnar...Návrat*. Literární noviny. 2.

⁸¹ MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 21.

Primátor Baxa totiž výrazně podporoval myšlenku vyzdvižení Sutnarova významu, coby plzeňského rodáka, což celou situaci velmi usnadňovalo. Podpora radnice napomáhala při důležitých rozhodnutích a realizaci různých úkonů souvisejících s myšlenkou propagace ideového odkazu a díla Ladislava Sutnara v Plzni.⁸²

3.2.4 Ladislav Sutnar čestným plzeňským občanem

Zásluhou děkana fakulty designu a umění Josefa Mištery, Radoslava Sutnara, primátora Martina Baxy a mnoho dalších se jméno Ladislav Sutnar začíná postupně propisovat do povědomí plzeňských občanů. Tyto snahy vrcholí dnem 18.10.2012, kdy je Ladislav Sutnar in memoriam jmenován čestným občanem města Plzně. V tentýž den byla také slavnostně zahájena výstava Sutnarovy plakátové tvorby a dalších jeho uměleckých počinů v nově přejmenované Galerii Ladislava Sutnara. Součástí oslav věnovaných Ladislavu Sutnarovi bylo i otevření nové budovy fakulty designu, kde se též poprvé uskutečnilo i předání Ceny Ladislava Sutnara. Dále byla v tento den odhalena bronzová plaketa na Sutnarově rodném domě v Plzni, v Dominikánské ulici č. 2. Ladislava Sutnara zde samozřejmě zastoupil jeho syn Radoslav Sutnar, který byl se svojí ženou Elaine přítomen na všech významných akcích tohoto dne, jež byly věnovány památce jeho otce. Prestiž výše popsanych událostí konaných dne 18.10. 2012, zvýšila i přítomnost významných osobností působících na poli užitého designu a umění nejen z České republiky.⁸³

3.2.5 Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni

Radoslav Sutnar měl několik podmínek, než svolil k pojmenování fakulty designu po svém otci. Jeho primárním přáním byla definice jakéhosi manifestu – proč by vlastně fakulta designu a umění v Plzni měla být spojována s odkazem Ladislava Sutnara. Manifest byl později děkanem fakulty i s pomocí Radoslava Sutnara zkoncipován. Jednou z dalších důležitých podmínek pro udělení jména fakultě bylo jeho přání zavést zde výuku deskriptivní geometrie. To pro fakultu nepředstavovalo závažný problém, neboť deskriptivní geometrie se na škole již vyučovala.⁸⁴ Tak bylo nového přejmenování fakulty designu a umění Ladislava Sutnara Radoslavem Sutnarem schváleno, tato instituce má dodnes právo hrdě používat Sutnarovo jméno a univerzita se vede v duchu jeho myšlenkového odkazu.

3.2.6 Cena Ladislava Sutnara

Idea ustanovit Cenu Ladislava Sutnara byla předložena již na prvním setkání Radoslava Sutnara s bývalým děkanem fakulty designu ZČU docentem Josefem Mišterou. Zavedena a poprvé reálně udělena byla 18. října roku 2012 u příležitosti slavnostního otevření nové budovy v té době pod názvem *Ústav umění a designu ZČU*.⁸⁵ Statut Ceny Ladislava Sutnara byl poté včleněn i do samotného statutu Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara. Západočeská univerzita tak skládá poctu dílu významného plzeňského rodáka, který prorazil a uspěl v zahraničí. Přesto, že Ladislav Sutnar již nežije, jistá rodinná kontinuita je zachována prostřednictvím jeho syna – cena je totiž Radoslavem Sutnarem každoročně schvalována.

⁸² MERGL, MAČAS. *Ladislav Sutnar: Návrat*, 74.

⁸³ MIŠTERA, *Ladislav Sutnar...Návrat*. Literární noviny. 2.

⁸⁴ MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 23.

⁸⁵ FDULS ZČU V PLZNI. Významné milníky v historii fakulty. In: *Od Ústavu umění a designu k Sutnarce* [online]. 1991–2023 [cit. 27.7. 2023]. Dostupné z: <https://www.fdu.zcu.cz/cs/Faculty/AboutUs/history.html>

O hodnotě a originalnosti děl, kterým se dostalo té cti být oceněna, rozhoduje každoročně dle striktních pravidel vybraná komise, kterou tvoří členové Umělecké rady fakulty designu a umění Ladislava Sutnara. Z návrhů, které Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara obdrží, je přísně vyselektováno maximálně pět nejúspěšnějších kandidátů.⁸⁶ Tímto je i do budoucna zaručena kvalita a úroveň oceňovaných děl, postavená na nezávislosti a značné míře profesionality hodnotící komise. Předchází se tak i případným politickým tlakům a nesrovnalostem a je nastavena jako poměrně nezávislá na vnějším prostředí.

Přínos projektu Cena Ladislava Sutnara spočívá ve dvou rovinách.. V první řadě jde o uctění památky Ladislava Sutnara, vzdávání holdu uměleckým počínům a životu tohoto plzeňského velikána. Za druhé je zde návaznost na aktuální kulturní dění, kdy jsou vyzdvihováni čeští i zahraniční umělci současnosti a jejich: „*výjimečné výkony na poli výtvarného umění, především užitého umění a designu, kterých dosáhli v oblasti autorské tvorby, uměnověd, nebo pedagogického působení.*“⁸⁷ Díky této významné události se do Plzně každý rok sjíždí mnoho vlivných designérů, umělců pedagogů i světového měřítká a nezřídka i zástupci světových institucí, kteří se nějakým způsobem podílejí na moderním umění a designu.

Cenu, jenž se předává výhercům, představuje černobílá kovová destička prořezaná laserem. Hlavním motivem na této destičce je prostorově vyobrazené logo Ladislava Sutnara a plaketa je navržena doc. M.A. Petrem Vogelem. Cenu předává každoročně buď samotný Radoslav Sutnar nebo děkan fakulty designu a umění Ladislava Sutnara. Cena tak zaujímá významné postavení a představuje i do budoucna vysoký kredit.⁸⁸

3.2.7 Uložení ostatků Ladislava Sutnara zpět do rodného města

Po intenzivnější komunikaci docenta Josefa Mištery a Radoslava Sutnara přišel ze strany děkana fakulty velmi ambiciózní návrh. Tím bylo přemístění ostatků Ladislava Sutnara a jeho ženy zpět do rodné země – České republiky.

Do té doby se totiž jejich ostatky nacházely na Newyorském hřbitově. K tomuto závažnému aktu po složitém rozhodování Radoslav Sutnar ve finále svolil, a tak děkan Josef Mištera s pomocí tehdejšího primátora města Plzně Martina Baxy začali s americkými soudy vyjednávat. Po půl roce intenzivních snah a jednání se konečně dočkali vynesení závěrečného rozsudku a ostatky Ladislava Sutnara a jeho ženy byly navráceny po 75 letech zpět do jejich rodného města. K slavnostnímu uložení ostatků na Ústředním hřbitově v Plzni došlo v rámci konání oslavných dnů Ladislava Sutnara 5. 11. 2014, v rámci vzpomínkových dnů na Ladislava Sutnara. Na hrobě byl realizován náhrobek navržený docentem Petrem Vogelem. Na náhrobku je ztvárněno logo Ladislava Sutnara.⁸⁹ Plzeň se tak může pyšnit i tím, že se stala místem posledního odpočinku Ladislava Sutnara. Za tento významný počín vděčíme do značné míry synu Radoslavu Sutnarovi, který k tomuto čestnému kroku svolil.

⁸⁶ MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 23.

⁸⁷ HARTWIG, Ron. Cena Ladislava Sutnara. Západočeská univerzita v Plzni. *zču&umění*. [online]. Plzeň. 2016. ASTRON studio CZ, a. s. 11-12 [cit. 28.04. 2023]. ISSN:2464-7667. Dostupné z: <https://www.zcu.cz/rest/cm/document/workspace://SpacesStore/50f2bfec-0c15-4cdb-be48-be085a4c7f0c;1.0/content>

⁸⁸ FDULS ZČU V PLZNI. *Cena Ladislava. Sutnara*. Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni [online]. ZČU 1991-2023 [cit. 28.04.2023]. Dostupné z: <https://www.fdu.zcu.cz/cs/Faculty/LadislavSutnar/LadislavSutnarPrize/>

⁸⁹ MIŠTERA, *Ladislav Sutnar...Návrat*. Literární noviny. 2.

Velké zásluhy na uskutečnění tohoto záměru má děkan Fakulty designu a umění Josef Mištera, který si zaslouží uznání nejen za původní ideu, ale i za průběh a zrealizování projektu navrácení Sutnarových ostatků zpět do jeho vlasti.

3.3 Plzeň – Evropské hlavní město kultury 2015

Poté, co Radoslav Sutnar navštívil Plzeň v roce 2012, udržoval i nadále blízký kontakt s docentem Fakulty designu a umění Josefem Mišterou. Poslední návrat Radoslava Sutnara do Plzně jej přesvědčil i k rozhodnutí podpořit významný kulturní projekt „Plzeň – *Evropské hlavní město kultury 2015*⁹⁰“. Učinil tak zásadní rozhodnutí a roku 2014 daroval městu Plzni studii k jedné z maleb Sutnarových Amerických Venuší. Tato studie obdržela i nový originální název „*Venuše/ Plzeň je žena*“⁹¹. Jedna část z takto známé Sutnarovy volné tvorby je nyní součástí Artotéky města Plzně.⁹²

3.3.1 Build the town – Památník před FDULS

Ladislav Sutnar za svého působení zrealizoval mnoho významných a nadčasových návrhů. Jedním z nich byla i stavebnice nazvaná „*Bulid the town – Postav si město*“⁹³. Ta se stala ale po jeho smrti a v rámci snah o navrácení Sutnarova jména do kulturního povědomí veřejnosti inspirací pro nový umělecký objekt, který má upomínat na Sutnarovo dílo. Radoslav Sutnar, jenž byl hlavním členem projektu Návrat Ladislava Sutnara, přišel již před několika lety s nápadem zvětšit návrh původní stavebnice do podoby sochy, která by upomínala na jeho otce. Tento monument byl zrealizován v polovině září roku 2015 v rámci významné podpory kulturního projektu Plzeň – Evropské hlavní město kultury 2015. Dle konceptu docenta Josefa Mištery tyto sochy zhotovil MgA. Luděk Míšek.⁹⁴ Věhlasná zvětšenina Sutnarovy stavebnice byla umístěna před fakultu designu a umění a je součástí areálu ZČU.

Tato stavebnice skrývá vícero poselství. Je uměleckým dílem, jež obohacuje prostory před Fakultou designu a umění Ladislava Sutnara, zároveň je uzpůsobena k posezení a odpočinku, v neposlední řadě pak představuje památné místo, které odkazuje na význam světového designéra původem z Plzně, jakým Ladislav Sutnar bez pochyby byl.

⁹⁰ MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 26.

⁹¹ K uctění postavení Plzně Radoslavem Sutnarem byla od roku 2015 uvedená studie nazývána „*Venuše/Plzeň je žena*“, učinil tak v rámci projektu Plzeň Evropské město kultury

⁹² MERGL, MIŠTERA. *Návrat... Ladislava Sutnara*, 26.

⁹³ Jedna ze Sutnarových nejvyzrálejších děl na poli moderní hračky. Šlo o tovární město – struktury budov a továren, jejichž základními stavebními prvky byly různobarevné kostky s jednoduchými motivy.

⁹⁴ ŠETLÍK, Jirí. Návrat Ladislava Sutnara American story. Západočeská univerzita v Plzni. *zču&umění*. [online]. Plzeň. 2016 ASTRON studio CZ, a. s. 9-10.[cit. 28.04. 2023]. ISSN:2464-7667. Dostupné z: <https://www.zcu.cz/rest/cmism/document/workspace://SpacesStore/50f2bfec-0c15-4cdb-be48-be085a4c7f0c;1.0/content>

4 Sutnarovská stopa v dnešní Plzni (po roce 2015)

I přestože období připomínání Sutnarova odkazu a tvorby bylo konané převážně v letech 2012 a 2015, tak i poté má jeho osobnost významný přesah. Jeho práce a metody myšlení, zejména v oblasti informačního designu, významně inspirují designéry a studenty uměleckých škol v dnešní době nejen v České republice, ale i po celém světě i po roce 2015. To můžeme spatřovat už jen na nespočtu výstav, které byly Sutnarově osobě věnovány nebo jím byly inspirovány. V plzeňské Galerii Ladislava Sutnara a v dalších kulturních institucích se konají různé výstavy a retrospektivy, jež připomínají jeho dílo a přibližují ho nejen novým generacím designérů ale i široké veřejnosti.

Dalším krokem krom výstav jsou též projekty, které byly Sutnarovi věnovány. Mezi ty nejvíce průlomové v poslední době můžeme zařadit: projekt *Bedekr, Shapes I., Shapes II.* a mnoho dalších. Většina z těchto projektů byla realizována za spolupráce studentů, pedagogů a designérů z FDULS ZČU pod vedením Kristiny Fišerové a taktéž studenty a designéry americké školy School of Visual Arts v New Yorku pod vedením Stevena Hellera.⁹⁵

Na těchto projektech můžeme nacházet historický význam Sutnarova jména. Jeho vliv na historii designu a umění je nezpochybnitelný, převážně, pokud se zaměříme na jeho inovativní přístup použití typografie a grafiky a též organizaci informačního designu.

Jeho minimalistický design a moderní přístupy můžeme spatřovat na mnoha propagačních materiálech FDULS nebo také na webových stránkách fakulty. Zde nacházíme pokračování v Sutnarovském původním přístupu k jednoduchosti, funkčnímu využití barev, geometrickým tvarům a čistým liniím. Už jen výčet nabízených oborů na této fakultě je velmi podobný uměleckým aktivitám, kterým se L. Sutnar za svého života věnoval. Dále si můžeme povšimnout specifické barevné škály a grafické jednoduchosti webových stránek fakulty, které jsou vedené v jeho výtvarnému stylu.

Jeho minimalistický čistý přístup, vyvážená hierarchie a styl má stále přesah a účinně se aplikuje do dnešního digitálního moderního prostředí. Jeho inovativními myšlenkami a přístupy, které mají přesah i do dnešní moderní doby a současného umění.

Za posledních 10 let se Sutnarovo jméno výrazně dostalo do povědomí plzeňské veřejnosti v porovnání se způsoby zviditelnění jeho památky před rokem 2000. Po procházce Plzní je takřka nemožné vyhnout se mnoho již zmiňovaným akcím, budovám a projektům nesoucím jeho jméno: Fakultu designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni, Galerii Ladislava Sutnara, jeho hrob, plaketu na rodném domě, výstavy a knihy L. Sutnara, pomník Build the Town a mnoho dalších.⁹⁶

⁹⁵ FIŠEROVÁ, *Ladislav Sutnar Shapes I.*, 4 (text nečíslován, čísluje autorka textu)

⁹⁶ HELLER, "Channeling Sutnar", 27

4.1 Jak pokračuje FDULS v Sutnarově odkazu

„Velmi podstatnou roli hrají v životě každé školy a při její prezentaci samozřejmě studenti. Bez jejich vkladu a úsilí by se mnohé výše uvedené projekty nepodařilo vůbec zrealizovat. Navíc by bez nich univerzita a potažmo FDULS nemohla ani plnit svoji vzdělávací úlohu.“⁹⁷

Na grafických a výtvarných návrzích studentů můžeme pozorovat značný vliv Sutnarových děl a postupů. Pokračování v jeho duchu si můžeme povšimnout i na bakalářských a magisterských pracích absolventů FDULS, kteří se každý rok inspirovali alespoň jednou z jeho uměleckých sfér vlivu.

Mezi ty nejnovější a velmi přínosné diplomové práce můžeme zařadit například práci studentky BcA. Anety Balínové, vytvořenou pod FDULS ZČU v roce 2023. Absolventka se snažila o zobrazování plakátů mužů – Venoušů. Její Venouši jsou zpracovány v podobném stylu jako Sutnarovy původní Venušy, jen s nahlížením na mužská těla.⁹⁸

„Sutnarku“⁹⁹ ovšem netvoří jen studenti a jejich práce, ale i samotná fakulta ztělesňuje hodnoty, které představoval on sám. Ladislav Sutnar během svého života zaznamenal úspěch ve většině disciplín, jež se na FDULS aktuálně vyučují: Ilustrace a grafika, design nábytku a interiérů, užitá fotografie, didaktická ilustrace, komiks a ilustrace pro děti, multimédia, animované umění, interaktivní umění, nová média, sochařství, módní návrhářství, ...¹⁰⁰

4.1.1 Historie projektů Shapes I. a II. – The World of Shape (1969)

Historie a příběh související se vznikem dvou publikací nazvaných *Shapes I* a *Shapes II* se pojí nejen se Sutnarovým působením na poli grafiky a umění, ale též s jeho pedagogickou činností.

Roku 1969 L. Sutnar přišel s návrhem na vydání knihy s názvem *The World of Shape*. Chtěl za její pomoci vzdělávat zábavnou formou a též docílit i vizuální gramotnosti za pomoci hry.¹⁰¹

Tato Sutnarova kniha měla být podpůrnou publikací nejenom pro děti, ale i rodiče a pro širokou veřejnost. Díky ní jsme měli dle Sutnara lépe porozumět nekonečnému světu tvarů, jež nás obklopuje, jelikož vše kolem nás se skládá z tvarů. Nejsou tím myšleny pouhé výplody přírody, ale i my sami máme tvary a též je vytváříme. Sutnar chtěl v této didaktické knize přiblížit vztahy mezi tvary a vzájemnou diferenciací mezi: jednoduchými a složitými, libými a nelibými, uměle vytvořenými a přírodními tvary a mnoho dalších specifik a vztahů. Jeho primárním cílem bylo vysvětlit čtenáři, že každý jednotlivý specifický tvar má svůj vlastní příběh, kterému bychom měli porozumět a nahlížet na něj z určité perspektivy. Již v té době to byla nadčasová myšlenka, jež měla ohromnou šanci na realizaci něčeho, co by ještě více přesahovalo jeho umělecké i pedagogické počiny. Kniha měla pomoci čtenáři v určité orientaci a porozumění ve světě tvarů, převážně z toho důvodu, že s nimi přicházíme do kontaktu v každodenním životě a je to pro nás nevyhnutelné téma. Bohužel pro takto prospěšnou publikaci Ladislav Sutnar nenašel nikdy vhodného vydavatele.¹⁰²

⁹⁷ MIŠTERA, Josef. Studenti designu a umění na ZČU. Západočeská univerzita v Plzni. *zču&umění*. [online]. Plzeň. 2016. ASTRON studio CZ, a. s. 15-16 [cit. 19.08. 2023]. ISSN: 2464-7667. Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/34324/1/Studenti.pdf>

⁹⁸ BALÍNOVÁ, *Hommage Á Sutnar*, 9

⁹⁹ Lidový název pro FDULS

¹⁰⁰ FIŠEROVÁ, *Ladislav Sutnar Shapes II*, 21 (text nečíslován, čísluje autorka textu)

¹⁰¹ THOMAYER OPATRŇÁ, Lenka. *Kniha Sutnar Shapes získala prestižní designové ocenění Red Dot* In: UDÁLOSTI. [online]. 28. 08. 2018 [cit. 19.8. 2023]. Dostupné z: <https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=1601>

¹⁰² THOMAYER OPATRŇÁ, Lenka. *Kniha Sutnar Shapes získala prestižní designové ocenění Red Dot* In: UDÁLOSTI. [online]. 28. 08. 2018 [cit. 19.8. 2023]. Dostupné z: <https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=1601>

4.1.1.1 Projekt SHAPES I.

Po Sutnarovo neúspěšných pokusech o vydání tak nadějně a prospěšné příručky se studenti FDULS ZČU pod vedením docentky Kristiny Fišerové, společně s dalšími pedagogy po několika letech spojili s partnerskou školou School of Visual Art se sídlem v New Yorku. Tato instituce je vedena jednou z dalších významných osobností, Stevenem Hellerem, který se podílel a podílí na zviditelnění Sutnarova odkazu a jména. Převážně díky žákům a pedagogům těchto dvou institucí došlo roku 2017 k realizaci knihy nesoucí název *Shapes I.* Tato publikace je společným dílem nápaditých mladých studentů designu z dvou uměleckých fakult, kteří vzájemně spolupracovali za účelem vytvořit publikaci plnou nových originálních návrhů tvořených v Sutnarově duchu za pomoci inspirace v jeho postupech. Vyjadřují se zde pomocí Sutnarova uměleckého jazyka zasazeného do kontextu dnešní doby.¹⁰³

Nejen, že i vyobrazená samotná díla studentů jsou tvořena s udržením určitých Sutnarovských zásad, ale i celkové členění a zpracování obálky knihy *Shapes I* je velmi ojediněle. Designový přebal této knihy si pohrává s jednoduchou typografickou kompozicí. Obálka knihy i titulní strany jsou ve hravých veselých barvách s geometricky zpracovanými ilustracemi, které by dozajista potěšily i samotného L. Sutnara.

Samotným obsahem výtisku *Shapes I.* jsou převážně díla českých a amerických designérů a umělců, kteří se nějakým způsobem inspirovali Sutnarovými prostými grafickými i pedagogickými postupy. Text zde hraje pouze podpůrnou roli.

Knihou vyobrazuje díla z různých sfér výtvarného umění: grafického designu, mediální a didaktické ilustrace, aplikované fotografie a plakátové tvorby. Tyto všechna díla mají více než jeden prvek společný a tím je jakási harmonie mezi různými tvary. Studenti se snažili o reinterpetaci Sutnarových děl, ale i přes to, je na dílech vidět, že si zachovali kus svého autentického ducha. Dávali si Sutnarova originální díla do souvislosti s dnešním aktuálním kontextem doby.

Účelem této monografie je probudit v potencionálním čtenáři, ať už v dětech informačního věku, jimž byla původní Sutnarova publikace věnována nebo rodičům, designerům či prostým laikům. Též vede čtenáře k důkladnějšímu zkoumání vztahů, významů děl a tvorby L. Sutnara ve vztahu k dnešnímu aktuálnímu kulturnímu kontextu¹⁰⁴.

Tato kniha a projekt nám dokazuje, že přelomoví designéři, jako je Ladislav Sutnar, jsou a neustále budou inspirací pro budoucí designéry a umělce a obecně pro dobu budoucí v oblasti nejen informačního designu.¹⁰⁵ Jedním z hlavních posláních knihy *Shapes I.* je, aby si mladí progresivní umělci a designéři, kteří se potýkají ve vlastní tvorbě s určitými překážkami uvědomili, že tyto problémy s uměleckými postupy mají obdoby v historii.¹⁰⁶

Knihou *Shapes I.* též získala i významné ocenění v mezinárodní soutěži *Red Dot Award* za grafickou úpravu v kategorii Komunikační design a v soutěži *Nejkrásnější české knihy* roku 2017 získala druhé místo za její polygrafické zpracování.¹⁰⁷

¹⁰³ THOMAYER OPATRŇÁ, Lenka. *Knihou Sutnar Shapes získala prestižní designové ocenění Red Dot* In: UDÁLOSTI. [online]. 28. 08. 2018 [cit. 19.8. 2023]. Dostupné z: <https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=1601>

¹⁰⁴ FIŠEROVÁ, *Ladislav Sutnar Shapes I.*, 5

¹⁰⁵ FIŠEROVÁ, *Ladislav Sutnar Shapes I.*, 61

¹⁰⁶ FIŠEROVÁ, *Ladislav Sutnar Shapes I.*, 4

¹⁰⁷ THOMAYER OPATRŇÁ, Lenka. *Knihou Sutnar Shapes získala prestižní designové ocenění Red Dot* In: UDÁLOSTI. [online]. 28. 08. 2018 [cit. 19.8. 2023]. Dostupné z: <https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=1601>

Řadí se tak mezi další velmi úspěšné publikace, jež se věnují L. Sutnarovi a rozšiřují povědomí o jeho tvorbě a životním díle. Mezi další publikace, které se věnují jeho dílu nebo vznikly na půdě FDULS patří i publikace: *Sutnar, L.: Transport - Next Half Century*, Pearlstein P., Van Woensel J.: *Telephone Calls*, Heller S., Konárková M.: *Ladislav Sutnar - inspirace dětem a mnoho dalších*.¹⁰⁸

4.1.1.2 Projekt SHAPES II.

Stejně jako publikace *Shapes I* i publikace *Shapes II* vznikla za spolupráce studentů FDULS ZČU a studentů newyorské School of Visual Arts, Stevena Hellera, Kristini Fišerové a Rostislava Vaňka. Výtisk *Shapes II* nám poskytuje opět nespočet výtvarných návrhů grafických plakátů, písem, ilustrací, fotografií a prací inspirovaných L. Sutnarem.¹⁰⁹

Studenti měli na vypracování jejich grafických návrhů písem, plakátů, fotografií pouhý týden. Za tento krátký časový úsek byl každý z nich schopen reinterpretovat Sutnarova díla a dát jim nový nádech s použitím jejich autentických prvků a též nasměrovat je do současnosti. Někteří zůstali striktně věrni jeho vizím a pravidlům, někteří práce přeměnili do Sutnarovy charakteristické geometrické designové podoby, které by si sám Sutnar nedokázal ani představit.¹¹⁰

Výtisk *Shapes II* je přímým důkazem toho, že Sutnarovo duchovní odkaz neslábne a je navždy mladý, neboť jeho díla a filozofie stále oslovuje mladé umělce z různých kontinentů, kteří rezonují s jeho myšlenkami. Nesmíme opomenout, že ani jedna z těchto publikací by nemohla vzniknout bez spolupráce s Radoslavem Sutnarem.

4.1.1.3 Projekt Bedekr

Bedekr Plzní Ladislava Sutnara, neboli jakási forma průvodce pomocí hravých animací. Jde o projekt, který vznikl roku 2019 za účelem přiblížení Sutnarova rodného města Plzně a jeho tvorby široké veřejnosti. Autory této hravé aplikace jsou převážně samotní studenti FDULS ZČU, na projektu mají svůj podíl též i pedagogové této instituce.¹¹¹

Tato hravá interaktivní mapa vznikla za pomoci finanční podpory města Plzně v Ateliéru animace a interaktivní tvorby Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni pod vedením prof. Jiřího Barty a MgA. Vojtěcha Domlátila.¹¹²

Již roku 2017 po vydání publikace *Návrat LS (Sutnar a Plzeň)*, počalo vedení fakulty a docent Josef Mištera promýšlet následující kroky, k tomu, jak přiblížit L. Sutnara ještě více široké veřejnosti. Tato publikace byla vydána k Sutnarovu 120. výročí narození, a tak vedení fakulty a doc. Josef Mištera nezaháleli a začali spolupracovat na novém projektu, který by Sutnarovu osobu a jeho odkaz ještě více přiblížil nejen plzeňským občanům hravou formou. Rok poté začala realizace projektu *Bedekr*.

¹⁰⁸ FDULS ZČU V PLZNI. *Publikace*. Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni [online]. ZČU 1991-2023 [cit. 19.08.2023]. Dostupné z: <https://www.fdu.zcu.cz/cs/Research/Publications.html>

¹⁰⁹ MIŠTERA, Josef. *Zrození "Sutnarky"* In: Místní kultura. [online]. 01.10.2019 [cit. 19.8. 2023]. Dostupné z: <https://mistnikultura.cz/zrozeni-sutnarky>

¹¹⁰ HELLER, "Channeling Sutnar", 27

¹¹¹ FDULS ZČU V PLZNI, Kulturní Plzeň. *Bedekr Plzní Ladislava*. In: Medailonek. [online]. 2019 [cit. 1.8. 2023]. Dostupné z: <https://bedekr.fdu.zcu.cz/?info=true>

¹¹² THOMAYER OPATRŇÁ, Lenka, *Bedekr Plzní Ladislava Sutnara vytvoří mapu míst, která bude objevovat veřejnost*. In: INFO ZČU [online]. 05. 03. 2019 [cit. 1.8. 2023]. Dostupné z: <https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=1956>

Prvním krokem bylo označování budov a památek, jež nějakým způsobem mají souvislost s tímto plzeňským rodákem. Jde tak o přiblížení a reprezentaci Sutnarova rodného města Plzně, která představuje jak jeho rodné město, ale je i místem jeho posledního odpočinku.¹¹³

Průvodce Bedekr byl vytvořen jako interaktivní herní plán města Plzně, kde se po spuštění online aplikace uživateli naskytne náhled na animovanou mapu Plzně s šesti vyobrazenými vytyčenými místy, jež nějakým způsobem významně zasáhla do života Ladislava Sutnara či byla spjata s jeho jménem. Projekt nám vyobrazuje animovanou formou pěti nejvýznamnějších míst: Katedrála sv. Bartoloměje, Rodný dům Ladislava Sutnara, První česká reálka v Plzni, Galerie Ladislava Sutnara, FDULS a Hrob Ladislava Sutnara.

„Veřejnosti aplikace představí neobvyklé propojení virtuálních Sutnarovských artefaktů v historickém kontextu s reálnou současnou podobou městských lokací. Využívá přitom principy tvořivé hravosti, která byla příznačná pro Sutnarův styl práce a pro jeho schopnost podněcovat zájem o vizualitu nejen u expertů, ale také u nejširší veřejnosti.“¹¹⁴ Aplikace je prospěšná dále také tím, že není omezena jen na česky hovořící, ale je zde i její možná anglická a německá verze, aby byla přístupná i pro zahraniční nadšence umění a pro návštěvníky Plzně z různých koutů světa. Tento hravý program vybízí uživatele, aby se vydal hledat nejen interaktivně do městských ulic jeho rodiště a poznávat tak odkaz výjimečného designéra a umělce a odhalovat tak stopy skutečně vzácného kulturního dědictví jež v Sutnarovo odkazu nacházíme.¹¹⁵

¹¹³ LIDOVKY.CZ. Plzeň vydala česko-anglickou knížku o designérovi Sutnarovi. In: DESIGN. [online]. 31. ledna 2018. [cit. 1.8. 2023]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/relax/design/plzen-vydala-cesko-anglickou-knizku-o-designerovi-sutnarovi.A180130_110022_In-bydleni_ape

¹¹⁴ THOMAYER OPATRŇÁ, Lenka, Bedekr Plzní Ladislava Sutnara vytvoří mapu míst, která bude objevovat veřejnost. In: INFO ZČU [online]. 05. 03. 2019 [cit. 1.8. 2023]. Dostupné z: <https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=1956>

¹¹⁵ THOMAYER OPATRŇÁ, Lenka, Bedekr Plzní Ladislava Sutnara vytvoří mapu míst, která bude objevovat veřejnost. In: INFO ZČU [online]. 05. 03. 2019 [cit. 1.8. 2023]. Dostupné z: <https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=1956>

Závěr

Plzeňský rodák Ladislav Sutnar patří mezi jedny z nejdůležitějších českých designérů a umělců věnujících se vizuální komunikaci a typografii a mnoho dalším sférám umění. Jeho nápady, myšlenky a přístupy byly jedinečné a velmi předčily svou dobu. Sutnar předurčil vznik nových uměleckých oborů jako je grafický design a umění vizuální komunikace obecně.

Cílem mé bakalářské práce bylo primárně vysledovat postupy návratu významné plzeňské osobnosti Ladislava Sutnara zpět do jeho rodného města, ale i českých kulturních dějin, ze kterých byl díky politickým nesrovnalostem a bývalému režimu na dlouhou dobu záměrně vymazán. Hlavní teze této práce je situována v závěrečných kapitolách z toho důvodu, že mým cílem bylo nejdříve představit jeho osobnost, kontext života a všestranné tvorby, a až poté se zabývat projekty, institucemi a snahou o uctívání jeho památky. Má práce je rozdělena na dvě části. První se zabývá jeho progresivní výtvarnou tvorbou a sférami umění, kterým se věnoval a byly realizovány v Plzni nebo na ni měly nějaký následný dopad.

V úvodní části byla představena rodina Sutnarových a jejich pobývání v Plzni. Byla také věnována reflexi osobnosti Ladislava Sutnara spojenou s vlivem jeho rodiny na jeho počátky umělecké tvorby. Snažila jsem se zde přiblížit jeho pole působnosti, jež bylo velmi rozmanité, protože se neomezoval pouze na jednu ze sfér umění. Věnoval se navrhování loutek, hraček, keramických souprav, výstavnictví, typografii, informačnímu designu a plakátu a mnoho dalšímu. V mé práci je vyzdvihnuta jeho umělecká loutkařská činnost, protože převážně ta zaujímá v plzeňských dějinách velkou oblast a došlo zde i k jeho krátkodobé spolupráci s dalším významným představitelem Plzeňska Josefem Skupou. Jak Sutnarovy loutky, tak i jeho tvorba hraček, měla vyšší hodnotu, při jejich tvorbě dbal i na vzdělávací stránku věci. Snažil se též, aby jeho návrhy necílily pouze na dětskou generaci. Sutnarova tvorba v tomto ohledu měla mnohem hlubší význam a snažil se, aby měly loutky i hračky estetický podtext.

Ladislav Sutnar byl průkopníkem informačního designu a nové typografie, kterou vedl v duchu přehlednosti a vizuální jasnosti. Díky tomu se také staly jeho práce nadčasovými a progresivními a předběhly tak svou dobu. Jeho tvorba zasahovala do různých odvětví výstavnictví, průmyslového a grafického designu. I přes tuto skutečnost se mu v jeho rodné zemi a městě nedostávalo do roku 2001 takového uznání a respektu, který si rozhodně jeho osobnost světového měřítká zaslouží. Mezi první uznání jeho zásluh patřilo udělení čestné občanství města Plzně roku 2012 a následná změna názvu jedné z fakult Západočeské univerzity na Fakultu umění a designu Ladislava Sutnara ZČU.

V předposledních kapitolách přibližuji jeden z nejdůležitějších projektů, jež byl této velké osobnosti věnován a tím je projekt Návrat Ladislava Sutnara. Neměl by šanci být zrealizován bez význačného podnětu děkana Fakulty umění a designu doc. Josefa Mištery, který byl jedním z hlavních tváří a iniciátorů.

Projekt má za cíl zmapovat Sutnarovu tvorbu a význam pro Plzeň. Součástí návratu byl i přelomový rok 2015, který byl veden v duchu uctívání Ladislava Sutnara a za pomoci spolupráce syna Radoslava Sutnara a děkana fakulty umění, byl Sutnar do povědomí občanů Plzně opět navrácen. V témže roce byla Plzeň vyznamenána Evropským hlavním městem kultury 2015 a Sutnarovi bylo věnováno hned několik oslavných dnů. Během těchto tří dnů došlo k převratným událostem, které představovaly předání Cen Ladislava Sutnara, výstavbu

nevšedního památníku, jež měl podobu zvětšeniny jeho návrhu stavebnice s názvem Build the Town, vznik realizace výstav v Sutnarově univerzitní galerii a mnoho dalších.

Cílem návratu Sutnara je převážně aplikovat jeho nadčasové přístupy v oblastech umění, designu a vzdělání a předávat tak dalším generacím odkaz tohoto výjimečného umělce. Mým záměrem bylo také jakési varování, aby se dějiny neopakovaly a nedocházelo k zatracování a záměrnému vymazání člověka, který náležitě patří do dějin nejen českého moderního designu, ale i kulturních dějin města Plzně. Mým záměrem bylo také vytvořit práci, jež bude zpřehledňovat jeho tvorbu, která souvisela nebo měla a má dopad na Plzeň.

Závěrečné kapitoly se věnují nezpochybnitelnému vlivu Ladislava Sutnara na výtvarné a grafické práce a projekty, které vznikají na půdě FDULS ZČU. Mezi stěžejní projekty, které ovlivňují kulturní dění řadíme vydání monografií Shapes I. a Shapes II. Studenti se v nich snažili svými výtvarnými pracemi o určité porozumění Sunarovým dílům a zasazení jich do aktuálního kulturního kontextu. Obsahem výtisků jsou převážně díla českých a amerických designérů a umělců, kteří se nějakým způsobem inspirovali Sutnarovými prostými, leč pokrokovými grafickými i pedagogickými postupy. Dalším vlivným krokem byla realizace animovaného průvodce Bedekr, jež reflektuje nejen Sutnarovu tvorbu a život, ale též nám přibližuje jeho rodné město Plzeň a její významné památky. Tyto výše zmiňované projekty patří mezi přímé důkazy toho, že Sutnarův duchovní odkaz neslabne a jeho díla a filozofie stále oslovují mladé umělce z různých kontinentů, kteří rezonují s jeho myšlenkami.

Obsahem bylo též reflektovat Sutnarovu osobnost a dílo a oblasti umění, jímž se věnoval a zohlednit je ve vztahu k současné kultuře Plzně. Jeho odkaz pro současné a budoucí umělce je nadčasový a předstihl svou dobu ve všech sférách umění, kterým se věnoval. Práce by mohla sloužit jako výukový doplňující materiál pro střední školy s uměleckým zaměřením nebo jako pomocný výtisk do plzeňského muzea nebo institucím kulturního charakteru na Plzeňsku. Problematika spojená s Ladislavem Sutnarem není v mé práci probádána do detailů. Bylo by možné navázat podrobnějším výzkumem jeho grafických postupů, protože se velmi mnoho publikací těmto tématům věnují. Dalším námětem rozšiřující práce by mohlo být detailnější prozkoumání jeho umělecké tvorby nebo jeho působení ve Spojených státech amerických. Má práce neměla rozhodně za cíl vysledovat a zmapovat všechny Sutnarovy projekty, na nichž se podílel a všechny sféry umění i pedagogiky, v nichž se angažoval, neboť jeho tvorba sahala do nespočtu různých druhů umění.

Resumé

V mé bakalářské práci se věnuji osobnosti světového významu Ladislavu Sutnarovi, který bezprostředně patří mezi významné plzeňské rodáky, zapsal se do dějin českého designu a umění a svou tvorbou předčil dobu, ve které působil. Má práce je pomyslně rozdělena na dvě části, kde první reflektuje převážně jeho rozmanitou uměleckou tvorbu, která vznikala v Plzni nebo s ní nějak souvisela. Jsou zde stručně objasněny jeho postupy při navrhování loutek, hraček, keramických souprav, působení v oboru výstavnictví, typografii, informačnímu designu a plakátu a mnoho dalších. Druhá stěžejní primární část je věnována reflektování Sutnarovo osobnosti a díle a jeho následnému navrácení do povědomí české a plzeňské veřejnosti. Snažila jsem se i zohlednit jeho vztah a dopad na plzeňské kulturní dějiny v současnosti. V závěru práce představuji instituce, důležité upomínkové akce a kroky věnované uctívání jeho památky v Plzni a jeho rodné zemi konané od roku 2001. Mezníkem, kdy byl Ladislav Sutnar uctíván nejaktivněji byl rok 2015, díky projektu Plzeň Evropské hlavní město kultury, kde Sutnarovi byly věnovány tři dny slávy in memoriam a opět se mu tak začíná dostávat uznání i jeho rodné zemi a městě, které si právoplatně zaslouží. Hlavní tezí mé práce je upozornit na jeho jedinečný odkaz a opomínání jeho unikátní tvorby a postupům v mnoha rozmanitých druzích umění. Jeho odkaz je nadčasový a měl by sloužit jako inspirace pro současné i budoucí generace umělců. Na středních školách s uměleckým nebo humanitním zaměřením by práce mohla sloužit jako doplňující nebo rozšiřující materiál k objasnění problematiky vývoje moderního designu v rodné zemi i ve světě.

Summary

In my bachelor's thesis, I dedicate myself to a figure of world importance, Ladislav Sutnar, who is one of the most important native of Pilsen, has written in the history of Czech design and art and his work was ahead of his time in which he was active. My work is notionally divided into two parts, where the first reflects mostly his diverse artwork, which originated in Or related to Pilsen. His procedures for designing puppets, toys, ceramic sets, exposure to exhibitions, typography, information design and poster, and many others are briefly explained here. The second core primary section is devoted to reflecting on Sutnar's personality and work and its subsequent return to the consciousness of the Czech and The Pilsner public.

I have also tried to take into account his relationship and the impact on Pilsner's cultural history at present. At the end of the work I present the institutions, important commemorative events and steps dedicated to honoring his memory in Pilsen and his native country held since 2001. The landmark year when Ladislav Sutnar was revered most actively was 2015, thanks to the Project Pilsen European Capital of Culture, where Sutnar was given three days of glory in memoriam and is once again starting to receive recognition from his home country and the city he rightfully deserves. The main thesis of my work is to draw attention to its unique legacy and omission of its unique creation and practices in many different kinds of art. His legacy is timeless and should serve as an inspiration for current and future generations of artists. In secondary schools with an artistic or humanities focus, the work could serve as complementary or extending material to clarify issues of modern design development in the home country and the world.

Seznam použité literatury

○ Primární a sekundární literatura

BIRGUS, Vladimír. *Česká fotografická avantgarda 1918-1948*. Praha: KANT, 1999. ISBN 80-86217-11-6.

DUBSKÁ, Alice. "Pictorial: Puppetry and Stagecraft" In: SUTNAR, Ladislav a JANÁKOVÁ, Iva. *Ladislav Sutnar: Praha - New York - design in action*. Prague: Museum of Decorative Arts. 2003. ISBN 80-7101-061-8.

FIŠEROVÁ, Kristina, *Ladislav Sutnar Shapes I*, Pilsen: University of West Bohemia, 2017. ISBN 978-80-261-0737-8.

FIŠEROVÁ, Kristina, *Ladislav Sutnar Shapes II*. Pilsen: Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art, University of West Bohemia, 2018.. ISBN 978-80-261-0816-0.

HELLER, Steven: "Channeling Sutnar" In: FIŠEROVÁ, Kristina, *Ladislav Sutnar Shapes II*. Pilsen: Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art, University of West Bohemia, 2018.. ISBN 978-80-261-0816-0.

JANÁKOVÁ, Iva. "Exhibition Design" In: SUTNAR, Ladislav a JANÁKOVÁ, Iva. *Ladislav Sutnar: Praha - New York - design in action*. Prague: Museum of Decorative Arts. 2003. ISBN 80-7101-061-8.

MERGL, Jan a MAČAS, Dominik. *Ladislav Sutnar: návrat*. Plzeň: Vydavatelství Západočeské univerzity. 2015. ISBN 978-80-261-0564-0.

MERGL, Jan a MIŠTERA, Josef. *Návrat... Ladislava Sutnara = The return of Ladislav Sutnar*. Plzeň: Statutární město Plzeň, Odbor kultury Magistrátu města Plzně ve spolupráci s Fakultou designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni, 2017. ISBN 978-80-87911-08-2.

SUTNAR, Ladislav a JANÁKOVÁ, Iva, ed. *Ladislav Sutnar - Praha - New York - design in action*. 1. vyd. V Praze: Uměleckoprůmyslové muzeum, 2003. ISBN 80-7101-050-2

SUTNAR, Ladislav. "Co jest hračka?" In: KNOBLOCH, Iva (ed). *Ladislav Sutnar v textech: (mental vitamins)*. Praha: KANT, 2010, 33-34. ISBN 978-80-7437-025-0.

SUTNAR, Ladislav. "Interview s Pavlem Tigridem" In: KNOBLOCH, Iva (ed). *Ladislav Sutnar v textech: (mental vitamins)*. Praha: KANT, 2010, 33-34. ISBN 978-80-7437-025-0.

SUTNAR, Ladislav. "Karel Teige: Ladislav Sutnar a nová typografie" In: KNOBLOCH, Iva (ed). *Ladislav Sutnar v textech: (mental vitamins)*. Praha: KANT, 2010, 33-34. ISBN 978-80-7437-025-0.

SUTNAR, Ladislav. "Poslání výtvarného umělce v reklamě." In: KNOBLOCH, Iva (ed). *Ladislav Sutnar v textech: (mental vitamins)*. Praha: KANT, 2010, 33-34. ISBN 978-80-7437-025-0.

SUTNAR, Ladislav a JANÁKOVÁ, Iva. *Ladislav Sutnar - Praha - New York - design in action*. Praha: Uměleckoprůmyslové muzeum. 2003. ISBN 80-7101-050-2.

SUTNAR, Ladislav a JANÁKOVÁ, Iva. *Ladislav Sutnar: Praha - New York - design in action*. Prague: Museum of Decorative Arts. 2003. ISBN 80-7101-061-8.

SUTNAR, Ladislav. "Sutnar a Sudek: Reklama a vizuální výchova" In: SUTNAR, Ladislav a VLČKOVÁ, Lucie. Družstevní práce: Sutnar - Sudek: Praha: Uměleckoprůmyslové museum, 2006. ISBN 80-7101-066-9.

VLČEK, Tomáš. *Ladislav Sutnar: Venuše*: Galerie města Plzně, 22. května - 6. srpna 2015. [Plzeň]: Galerie města Plzně, o.p.s., [2015], ©2015. ISBN 978-80-87289-33-4.

○ **Populární literatura**

KONÁRKOVÁ, Marcela a HELLER, Steven. *Ladislav Sutnar: inspiration for children*. First edition. Pilsen: University of West Bohemia in Pilsen, 2015. ISBN 978-80-261-0550-3.

○ **Periodika, tisky, časopisy**

MIŠTERA, Josef. Ladislav Sutnar...Návrat. Literární noviny. [Příloha]. ARS. [II.] prosinec. 2017. ročník 28. č. 12, s. 1-2. 1210-0021.

○ **Příspěvky v online časopisech, letácích**

HARTWIG, Ron. Cena Ladislava Sutnara. Západočeská univerzita v Plzni. *zču&umění*. [online].Plzeň. 2016. ASTRON studio CZ, a. s.11-12 [cit. 28.04. 2023]. ISSN:2464-7667. Dostupné z: <https://www.zcu.cz/rest/cm/document/workspace://SpacesStore/50f2bfec-0c15-4cdb-be48-be085a4c7f0c;1.0/content>

MIŠTERA, Josef. Studenti designu a umění na ZČU. Západočeská univerzita v Plzni. *zču&umění*. [online].Plzeň. 2016. ASTRON studio CZ, a. s.15-16 [cit. 19.08. 2023]. ISSN: 2464-7667. Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/34324/1/Studenti.pdf>

ŠETLÍK, Jiří. Návrat Ladislava Sutnara American story. Západočeská univerzita v Plzni. *zču&umění*. [online].Plzeň. 2016 ASTRON studio CZ, a. s. 9-10.[cit. 28.04. 2023]. ISSN:2464-7667. Dostupné z: <https://www.zcu.cz/rest/cm/document/workspace://SpacesStore/50f2bfec-0c15-4cdb-be48-be085a4c7f0c;1.0/content>

○ **Elektronické zdroje**

BALÍNOVÁ, Aneta. HOMMAGE Á SUTNAR. Plzeň, 2023. diplomová práce (MgA.). ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

BROUSIL, Tomáš. *Ladislav – Typographica*. In: Typographica [online]. Stephen Coles. 11.3. 2014 [cit. 27.04.2023]. Dostupné z: <https://typographica.org/typeface-reviews/ladislav/>

CZECHDESIGN. *Design vizuální komunikace*. In: CZECHDESIGN. O českém designu víme vše [online]. 23. 3. 2004 [cit. 28.04.2023]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/design-vizualni-komunikace>.

DESIGN.CABINET.CZ. *Robert Rauschenberg: Tribute 21 / Pocta 21*. . In: VÝSTAVY. [online]. 11.06. 2011_[cit. 17.08. 2023]. Dostupné z: <http://www.designcabinet.cz/robert-rauschenberg-tribute-21-pocta-21>

FDULS ZČU V PLZNI. *Cena Ladislava. Sutnara*. Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni [online]. ZČU 1991-2023 [cit. 28.04.2023]. Dostupné z: <https://www.fdu.zcu.cz/cs/Faculty/LadislavSutnar/LadislavSutnarPrize/>

FDULS ZČU V PLZNI, Kulturní Plzeň. *Bedekr Plzní Ladislava*. In: Medailonek. [online]. 2019 [cit. 01.08. 2023]. Dostupné z: <https://bedekr.fdu.zcu.cz/?info=true>

FDULS V PLZNI. ZČU *Významné milníky v historii fakulty*. In: Od Ústavu umění a designu k Sutnarce [online]. 1991–2023 [cit. 27.7. 2023]. Dostupné z: <https://www.fdu.zcu.cz/cs/Faculty/AboutUs/history.html>

FDULS ZČU V PLZNI. *Publikace*. Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni [online]. ZČU 1991-2023 [cit. 19.08.2023]. Dostupné z: <https://www.fdu.zcu.cz/cs/Research/Publications.html>

FISHINK. *Ladislav Sutnar Graphic Input-* In: A Splash of the unusual through textiles, photography and illustration. [online]. 18. 3. 2019 [cit. 11.04. 2023]. Dostupné z: <https://fishinkblog.com/2019/03/18/ladislav-sutnar-graphic-input/>

HARTWIG, Ron. *Honoring the Legacy of Ladislav Sutnar*. In: Getty Iris.[online]. J. Paul Getty Trust. 13.11. 2014 [cit. 28.04.2023]. Dostupné z: <https://blogs.getty.edu/iris/honoring-the-legacy-of-ladislav-sutnar/>

HÖGER, Jana. *Playfully for kids: The icon of the interwar modern style, Ladislav Sutnar*. In: Luxury Prague Life [online]. 16. 10. 2018 [cit. 12.04. 2023]. Dostupné z: <https://www.lp-life.com/playfully-kids-icon-interwar-modern-style-ladislav-sutnar>

LIDOVKY.CZ. *Plzeň vydala česko-anglickou knížku o designérovi Sutnarovi*. In: DESIGN. [online]. 31. ledna 2018. [cit. 01.08. 2023]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/relax/design/plzen-vydala-cesko-anglickou-knizku-o-designerovi-sutnarovi.A180130_110022_In-bydleni_ape

MIŠTERA, Josef. *Zrození "Sutnarky"* In: Místní kultura. [online]. 01.10.2019 [cit. 19.08. 2023]. Dostupné z: <https://mistnikultura.cz/zrozeni-sutnarky>

THOMAYER OPATRŇÁ, Lenka, *Bedekr Plzní Ladislava Sutnara vytvoří mapu míst, která bude objevovat veřejnost*. In: INFO ZČU [online]. 05. 03. 2019 [cit. 01.08. 2023]. Dostupné z: <https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=1956>

THOMAYER OPATRŇÁ, Lenka. *Knihla Sutnar Shapes získala prestižní designové ocenění Red Dot* In: UDÁLOSTI. [online]. 28. 08. 2018 [cit. 19.08. 2023]. Dostupné z: <https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=1601>

UMĚLECKOPRŮMYSLOVÉ MUSEUM V PRAZE. *Ladislav Sutnar: Loutky a hračky*. In: Uměleckoprůmyslové museum v Praze [online]. 2023 [cit. 14.04. 2023]. Dostupné z: <https://www.upm.cz/ladislav-sutnar-loutky-a-hracky/>

U(P)M. *Ladislav Sutnar, designér v akci*. In: uměleckoprůmyslové museum v praze [online] [12.4. 2023]. Dostupné z: <https://www.upm.cz/ladislav-sutnar-designer-v-akci/>

VLČEK, Tomáš, *Ladislav Sutnar*. In: Galerie města Plzně [online]. 22.5.2015 [cit. 21.08. 2023]. Dostupné z: <https://galerie-plzen.cz/vystavy/vystavy-2015/ladislav-sutnar-venuse>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Obrázek loutky Rytíře, 1924

Příloha č. 2: Obrázek Sudkovy reklamní fotografie, 1936

Příloha č. 3: Obrázek hrobu Ladislava Sutnara a jeho ženy Františky situovaný na Ústředním hřbitově v Plzni

Příloha č. 4: Obrázek Sutnarova památníku – Build the Town, který se nachází před budovou FDULS

Příloha č. 5: Obrázek výstavy Sutnarových Venuší v Galerii města Plzně, 2015, kurátorem výstavy – Tomáš Vlček

Příloha č. 6: Obrázek didaktické ilustrace vytvořené studenty FDULS zachovaný v Sutnarovském duchu, Shapes II.

Příloha č. 7: Obrázek abecedy, jehož autoři jsou studenti newyorské School of Visual Arts, inspirováno Sutnarovými postupy, Shapes II.

Příloha č. 8: Obrázek práce studentů FDULS inspirovaný Sutnarovými Venušemi, Shapes II.

Přílohy

Příloha č. 1: Obrázek loutky Rytíře, 1924

UPM, Uměleckoprůmyslové museum v Praze [foto]. 14.12.2018 – 30.03.2019. In: *Ladislav Sutnar: Loutky a hračky* [online]. [Cit. 12.8.2023]. Dostupné z: <https://www.upm.cz/ladislav-sutnar-loutky-a-hracky/>

Příloha č. 2: Obrázek Sudkovy reklamní fotografie, 1936

CZECHDESIGN.CZ [foto]. 19. 12. 2006. In: *Družstevní práce: Sutnar – Sudek* [online]. [Cit. 11.8.2023]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/druzstevni-prace-sutnar-sudek>

Příloha č. 3: Obrázek hrobu Ladislava Sutnara a jeho ženy Františky situovaný na Ústředním hřbitově v Plzni

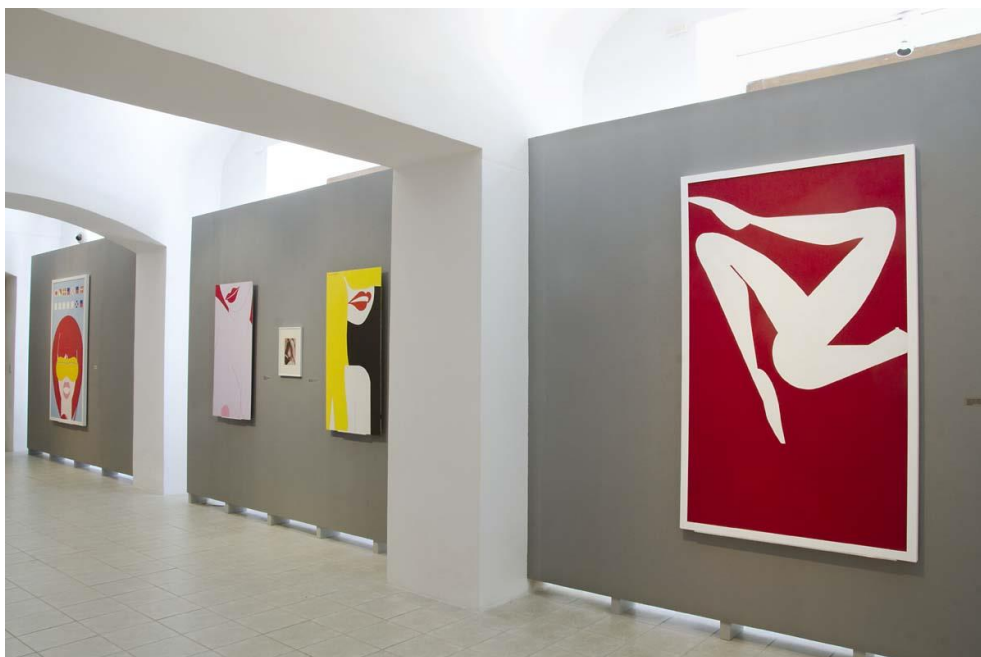
ČERNÁ, Jana [foto]. 13. 11. 2017. In: *Čestný hrob Ladislava Sutnara po 120 letech od jeho narození rozzářilo 120 gerber* [online]. [Cit. 12.8.2023]. Dostupné z: <https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=1185>

Příloha č. 4: Obrázek Sutnarova památníku – Build the Town, který se nachází před budovou FDULS

BENEŠ, Richard [foto]. 17.9.2015. In: *Památník světově proslulého designéra Ladislava Sutnara měl stát v centru Plzně nakonec se musel odstěhovat do areálu ZČU.* [online]. [Cit. 17.8.2023]. Dostupné z: <https://www.zaktv.cz/zpravy/4064-pamatnik-svetove-prosluleho-designera-ladislava-sutnara-mel-stat-v-centru-plzne-nakonec-se-musel-odstehovat-do-arealu-zcu.html>

Příloha č. 5: Obrázek výstavy Sutnarových Venuší v Galerii města Plzně, 2015, kurátorem výstavy – Tomáš Vlček

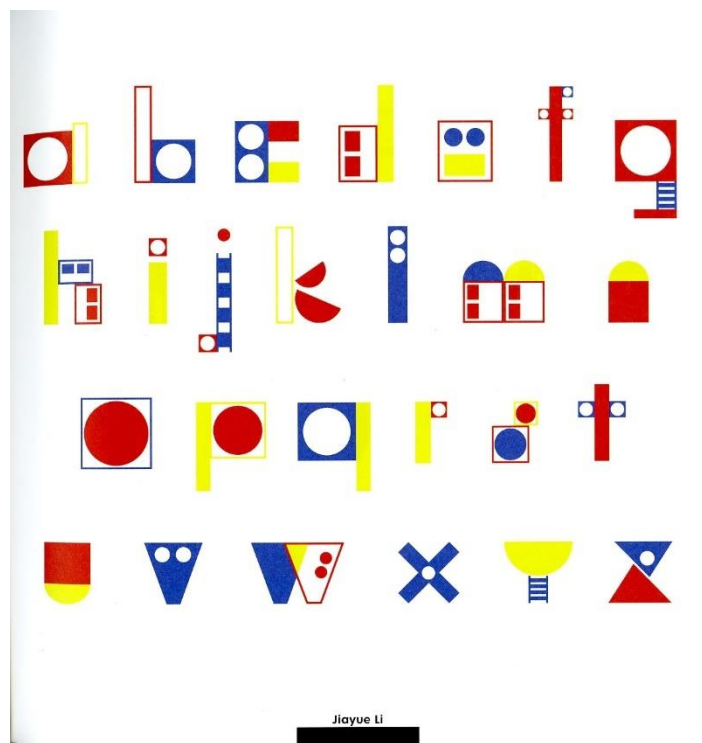
HNÁTEK, Václav [foto]. 7.6. 2015. In: *Šestadvacet Venuší i Sutnarův porcelán i stavebnice pro děti*. [online]. [Cit. 17.8.2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/vytvarne-umeni/ladislav-sutnar-venuse-inspirace-plzen-2015.A150605_150538_vytvarne-umeni_vha

Příloha č. 6: Obrázek didaktické ilustrace vytvořené studenty FDULS zachovaný v Sutnarovském duchu, Shapes II.

VESELÝ, Matěj [foto]. 28. 8. 2018. In: *Kniha Sutnar Shapes získala prestižní designové ocenění Red Dot*. [online]. [Cit. 18.8.2023]. Dostupné z: <https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=1601>

Příloha č. 7: Obrázek abecedy, jehož autoři jsou studenti newyorské School of Visual Arts, inspirováno Sutnarovými postupy, Shapes II.

MFA, Design [foto]. 15. 3. 2019. In: *MFAD Students Design Sutnar-Influenced Alphabets*. [online]. [Cit. 18.8.2023]. Dostupné z: <https://design.sva.edu/blog/mfad-students-design-sutnar-influenced-alphabets/>

Příloha č. 8: Obrázek práce studentů FDULS inspirovaný Sutnarovými Venušemi, Shapes II.

VESELÝ, Matěj [foto]. 28. 8. 2018. In: *Kniha Sutnar Shapes získala prestižní designové ocenění Red Dot*. [online]. [Cit. 18.8.2023]. Dostupné z: <https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=1601>